

Univerzita Pardubice

Fakulta restaurování

Ateliér restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita

Jiráskova 3, 570 01 Litomyšl

RESTAURÁTORSKÝ PRŮZKUM A DOKUMENTACE

maleb figur sv. Václava, sv. Vojtěcha a sgrafita Božetěcha
nacházející se na severozápadní fasádě budovy
Muzea v Nové Pace - Suchardova domu

květen až červen 2017

Vypracovaly: BcA. Anežka Beranová, BcA. Romana Rajtářová

Vedoucí práce: MgA. Zuzana Wichterlova

Obsah

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE	1
1.1 Lokalizace památky.....	1
1.2 Údaje o památce.....	1
1.3 Údaje o akci.....	1
1.4 Údaje o dokumentaci.....	2
2. ÚVOD	3
2.1 Budova muzea – Suchardova domu.....	3
2.2 Výzdoba fasády budovy.....	3
3. PRŮZKUM	5
3.1 Metody průzkumu.....	5
3.1.1 Umělecko-historický a archivní průzkum.....	5
3.1.2 Restaurátorský průzkum.....	5
3.1.2.1 Průzkum v rozptýleném denním světle, průzkum poklepem.....	6
3.1.2.2 Průzkum v ostrém bočním nasvícení.....	7
3.1.2.3 Průzkum v odraženém UV světle.....	7
3.1.2.4 Sondážní průzkum.....	8
3.1.3 Chemicko-technologický průzkum.....	9
3.1.3.1 Vzorčky odebrané k analýzám.....	9
3.1.3.2 Výsledky chemicko-technologického průzkumu.....	9
3.2 Výsledky průzkumu.....	10
3.2.1 Historie výzdoby fasády, předchozí restaurátorské zásahy.....	10
3.2.2 Popis a ikonografie díla.....	11
3.2.3 Chronologický popis nalezených vrstev.....	13
3.2.3.1 Restaurovaná malba, původní provedení.....	13
3.2.3.2 Následující zásahy – doplňky.....	13
3.2.4 Stav díla a jeho příčiny.....	14
3.2.4.1 Stav původní vrstvy.....	14
3.2.4.2 Stav doplňků.....	15
3.2.4.3 Třídník poškození.....	16
3.2.5 Podklady pro rekonstrukci.....	23
3.2.6 Zkoušky postupů.....	25

4. ZÁMĚR	26
4.1 Shrnutí průzkumu a zkoušek	26
4.2 Návrh koncepce restaurování	27
5. RESTAURÁTORSKÁ ZPRÁVA	28
5.1 Postup restaurátorských prací na malbách sv. Václava a sv. Vojtěcha	28
5.1.1 Čištění	28
5.1.2 Ošetření biologického napadení	28
5.1.3 Odstranění přemaléb	28
5.1.4 Injektování omítkových dutin	28
5.1.5 Odstraňování nevhodných sekundárních tmelů	30
5.1.6 Strukturální konsolidace omítky	30
5.1.7 Tmelení	30
5.1.8 Retušování, rekonstrukce	31
5.1.9 Rekonstrukce zlacení	32
5.2 Postup restaurátorských prací na sgrafitu Božetěcha	33
5.2.1 Čištění	33
5.2.2 Retušování	33
5.3 Použité materiály	34
5.4 Doporučený ochranný režim památky	35
6. POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY	36
7. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA	37
8. GRAFICKÁ PŘÍLOHA	96

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE

1.1 Lokalizace památky

Kraj: Hradec Králové

Okres: Jičín

Adresa: Nová Paka, Stanislava Suchardy č.p. 68

Název objektu, jehož je restaurované dílo součástí: Muzeum – Suchardův dům

Bližší určení místa: Dvě figurální malby a sgrafito na severozápadní fasádě budovy

Klasifikace památkové ochrany: Objekt je chráněn jako kulturní památka

Rejstříkové číslo objektu v ÚSKP: 26864/6-1296

1.2 Údaje o památce

Autor malby: Zhotoveno rodinou Stanislava Suchardy na základě Suchardových návrhů

Sloh, datace: Historizující/secesní sloh, 1896

Materiál, technika: Malba na vápenné omítce, současná podoba pochází většinou z rekonstrukcí v letech 1972 a 2001, provedeno secco

Přesné vymezení restaurovaného díla: Malby figur sv. Václava, sv. Vojtěcha a sgrafito Božetěcha nacházející se v úrovni 1. patra budovy, severozápadní fasáda

Rozměry restaurovaného úseku: sv. Václav: 100x320cm, sv. Vojtěch: 100x310cm, Božetěch 210x310cm

Předchozí restaurátorské zásahy na díle:

50. léta 20. stol. – přetření objektu a zásah na malbách a sgrafitech¹ (nedohledáno)

1972 - restaurátorský zásah s rozsáhlými rekonstrukcemi, týká se celé budovy (Jindřich Hegr, Zdeněk Crha, Jiří Hruška, Bohumil Matějček)

2001 - restaurátorský zásah s rozsáhlými rekonstrukcemi, týká se celé budovy (Sylvie Munzarová, Jiří Stejskal)

1.3 Údaje o akci

Vlastník památky, objednatel: město Nová Paka

Památkový dohled: MgA. Bc. Táňa Šlězová (NPÚ, územní odborné pracoviště v Josefově)

Restaurátorský záměr: ze dne 25. 3. 2017 (MgA. Zuzana Wichterlová, FR UPCE)

Závazné stanovisko: vydal MÚ Nová Paka, 14. února 2017

Zhotovitel: Fakulta restaurování Univerzity Pardubice, Jiráskova 3, Litomyšl, 57001

Práci provedli: Anežka Beranová (malba sv. Václava), Romana Rajtárová (malba sv. Vojtěcha) - studenti 2. roč. MgA studia, obor restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita

¹ Dokumentace 1972, ústní sdělení občana Nové Paky

Vedoucí práce, odborný garant za FR UPCE: MgA. Zuzana Wichterlová (licence čj. MK 48427/2015)

Odborná spolupráce: Ing. Petra Lesniaková Ph.D. (Katedra chemické technologie FR UPCE), Jan Staněk (złacení)

Termín započetí a ukončení restaurátorských prací: květen až červen 2017

1.4 Údaje o dokumentaci

Autor dokumentace: Anežka Beranová, Romana Rajtárová

Autor fotografií (použitá snímací technika): Anežka Beranová, Romana Rajtárová (Canon EOS 70D)

Počet stran textu dokumentace: 96

Počet fotografií v obrazové příloze: 121

Počet příloh: 1x obrazová příloha, 1x grafická příloha, 3x textová příloha (Materiálový průzkum vzorků, závazné stanovisko, zápisy z kontrolních dní)

Místo uložení dokumentace: Tištěná verze: Město Nová Paka, ÚOP NPÚ v Josefově

Digitální verze: Archiv FR UPCE, osobní archiv autorů

© Restaurátorská dokumentace je chráněna ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů s tím, že právo k užití ve smyslu zákona číslo 20/1987 sb. v plném znění (o památkové péči) má objednavatel a příslušný orgán památkové péče.

2. ÚVOD

V roce 2017 byla restaurována část severozápadní fasády budovy Městského muzea v Nové Pace. Objekt pochází z roku 1896 a je vyzdoben sochařskými, sgrafitovými, malířskými a jinými prvky. Předmětem restaurování na jaře a v létě 2017 byly dvě nástěnné malby světců, sv. Václava a sv. Vojtěcha, a sgrafito s vyobrazením Božetěcha. Všechny restaurované prvky se nacházely v úrovni prvního patra budovy muzea. Práce provedla Fakulta restaurování Univerzity Pardubice se sídlem v Litomyšli. Jednotlivé malby světců byly přiděleny jako součást praktické diplomové práce studentkám Anežce Beranové (sv. Václav) a Romaně Rajtárové (sv. Vojtěch).

Na malbách (dosud uváděných jako sgrafita, jedná se však o malby) byl proveden podrobný restaurátorský průzkum, na základě zjištěných informací následoval restaurátorský zásah. Během průzkumu i zásahu byla průběžně prováděna rozsáhlá fotodokumentace. Postup prací při restaurování byl konzultován se zástupcem majitele objektu (Město Nová Paka) a se zástupcem NPÚ. Na závěr prací bylo rozhodnuto o plné rekonstrukci zlaceného pozadí, a to bez patinace. Výsledkem zásahu byla tedy nová prezentace maleb, která byla bližší původní realizaci.

2.1 Budova muzea – Suchardova domu

Suchardův dům s přilehlým ateliérem nechal postavit Stanislav Sucharda (nar. 1866). V místě se původně nacházely starší objekty rodiny Suchardových, která zde měla sídlo své rodinné sochařské dílny.² Budova Suchardova domu byla postavena o pár let později než budova vedlejšího menšího ateliéru, objekt byl dokončen roku 1896. Oba objekty jsou postaveny jako patrové domy s přízemím a prvním patrem. Dům byl postaven v neorenesančním slohu místním stavitelem Jaroslavem Brettem podle projektu architekta Antonína Cechnera. Slohově byl Stanislav Sucharda inspirován rodinnou zálibou v období renesance a také cestami po Itálii.³ V duchu neorenesance je vyzdobena celá fasáda domu, na které se prolíná štuková, sochařská, sgrafitová, malířská a keramická výzdoba. I díky této rozmanitosti je Suchardův dům vůbec první stavbou, na které se podílelo více příslušníků Suchardovy rodiny včetně přátel.

Po smrti hlavy podniku, Antonína Suchardy, bylo dědictví rozděleno mezi jeho manželku a pět dětí. V roce 1924 byl objekt prodán soukromému majiteli.

2.2 Výzdoba fasády budovy

Přestože dnešní podoba fasády je z velké části výsledkem rekonstrukcí, lze z ní mít poměrně jasnou představu o celkové původní koncepci výzdoby. Předpokládá se, že se původní podoba od té současné kompozičně neliší, nicméně zejména sgrafita ani jejich omítky nejsou zachována původní.

Na fasádě převládá sgrafitová výzdoba provedená černobíle s okrovými akcenty. Větší plochy zau-

² KRUMMHOLZ, Martin. Stanislav Sucharda 1866-1916. Katalog k výstavě. Městské muzeum Nová Paka. Nová Paka, 2006.

³ Ibidem

jímají figurální motivy, mezi nimi se nacházejí pásy a rámce rostlinných dekorů a také bosáže. Plochy se sgrafity jsou rozčleněny štukovými římsami a bosáží. Mezi sgrafity se nacházejí niky s plastikami a plošné malby na omítkách. Kromě dvou maleb světců se jedná ještě o malby slunečnic na severovýchodní fasádě (malby provedla sestra Stanislava Suchardy, Anna Boudová). Přízemí a první patro je architektonicky odděleno sgrafitovým vlysem, kde se vedle rostlinného dekoru nacházejí také nápisové pásy popisující figurální výjevy, a také vsazené keramické malované talíře (autorkou je opět Anna Boudová).

Severozápadní fasáda (obr. 3), jejíž části byly předmětem restaurování, byla zřejmě původně dominantou budovy. Restaurované malby i sgrafito se nacházely v úrovni prvního patra. Podoba maleb před restaurováním byla z velké části výsledkem rekonstrukcí, které ovšem byly provedeny na původní omítce. Naproti tomu sgrafito Božetěcha bylo (obdobně jako všechna sgrafita na fasádě) rekonstruováno kompletně, a nenacházel se zde žádný fragment původního materiálu.

Malby jsou po stranách ohranovány pilastry s patkami a hlavicemi. Vrchní část maleb je ohraničena římsou, spodní plechovým parapetem a římsou. Světci mají podobnou kompozici, obě postavy jsou zhruba v životní velikosti, zobrazeny jsou z anfasu. Světci stojí na iluzivně malovaných architektonických podstavcích. Pozadí za světci je jednolitě, původně zlacené, dnes ztmavlé. Celá malba je ohraničena malovaným rámem, který se skládá ze tří pásů ohraničených linkami. Postranní pásy jsou jednolitě okrově zbarvené, střední nese dekor perlovce provedeného lineárně na neutrálním podkladu. Ikonografii světců se dále věnuje kapitola 3.2.2..

Dosud bylo mylně uváděno, že u maleb světců jde o kolorovaná sgrafita. K této záměně došlo kvůli silné degradaci části povrchu, která v malbě způsobila odskoky mezi zlacenými a nezlacenými částmi (viz dále). Prezentace těchto částí coby sgrafit je však mylná.

3. PRŮZKUM

3.1 Metody průzkumu

Cílem průzkumu bylo zjištění stavu maleb, které by vedlo k návrhu na koncepci restaurování a k restaurování samotnému. V rámci toho byl kladen podstatný důraz na studování předchozího vývoje maleb, respektive restaurátorských zásahů, a také na původní podobu maleb. Byly použity invazivní, neinvazivní i kunsthistorické metody průzkumu, které budou popsány níže.

3.1.1 Umělecko-historický a archivní průzkum

Umělecko-historický průzkum byl zaměřen jak na informace týkající se původní realizace, tak na informace o pozdějších zásazích na malbách. Podoba zkoumaných maleb pocházela z velké části z pozdějších rekonstrukcí (1972, 2001). Bylo tedy důležité prozkoumat i ty dokumenty, které by objasnilly podobu maleb před těmito zásahy a také detaily o použitých materiálech a postupech. Průzkum se zaměřil na dostupné vydané publikace, zejména ale na archivní prameny, výrazná spolupráce probíhala s Městským muzeem a Městským úřadem v Nové Pace. Informace získané studiem těchto zdrojů jsou shrnuty v kapitolách 3.2.3.2 a 3.2.5.

K samotné původní realizaci maleb nebyly dohledány téměř žádné materiály. Z hlavních zdrojů informací lze jmenovat kontakt s PhDr. Martinem Krummholzem, případně s pracovníky Muzea v Nové Pace.

K oběma restaurátorským zásahům byly dohledány dokumentace obsahující také obrazovou část. Dle dokumentace z roku 1972 a dle ústního sdělení místního obyvatele byl na malbách proveden zásah také v 50. letech, podrobnosti o něm ale nebylo možné dohledat.⁴

3.1.2 Restaurátorský průzkum

Metodami restaurátorského průzkumu jsme se snažili rozeznat informace o materiálech a technickém provedení původní malby i následujících zásahů. Dále byly definovány jednotlivé typy poškození. Na základě tohoto průzkumu byl pak zvolen adekvátní technologický postup při restaurování.

K průzkumu byly použity invazivní i neinvazivní metody restaurátorského průzkumu. Z neinvazivních metod byl kromě pozorování malby v rozptýleném světle využit průzkum malby v ostrém bočním nasvícení, UV nasvícení a průzkum poklepem. Z invazivních metod byl použit sondážní průzkum a dále byly odebrány vzorky k chemicko-technologické analýze.

⁴ Dle místního obyvatele byl tento zásah proveden amatérem a hrubě, záhy následoval zásah opravný.

3.1.2.1 Průzkum v rozptýleném denním světle, průzkum poklepem

Obě malby o rozměrech cca 2x3m² jsou provedeny na šedo-okrovo zbarvené omítce. Povrch omítky v oblasti figur byl hrubý, v okolí figur hladší. Figury jsou od okolí odděleny prorytou linkou, která je zvýrazněna barevnou linkou (nakolik bylo prorytí součástí původní podoby, zůstává otázkou). Dochování povrchových úprav a barevné vrstvy bylo slabé, jednotlivé barevné plochy byly často dochovány pouze ve fragmentech nebo vůbec. V těchto místech pak v malbách prosvítal povrch omítky. Barevná vrstva byla nejzřetelněji dochována v horní části, cca 30cm pod římsou, kde byla malba chráněna dešťovým stínem.

Na původní omítce bylo znát poškození vymýváním. Dále se zde na poklep nacházelo velké množství dutin, které byly propojeny v kapsy. Na malbě sv. Vojtěcha vytvořily dutiny rozsáhlou otevřenou kapsu, do níž dále zatékala srážková voda. Na malbě sv. Václava se dutiny ve velké míře nacházely zejména v okolí tmelů. Původní omítka byla místy popraskána, shluky menších prasklin tvořily síť. Také v jejich okolí byla omítka dutá. Omítka byla pod povrchem značně zvětralá.

Na malbách (zejména sv. Václavu) se nacházely dva typy na první pohled zřetelných tmelů. Přes tyto tmely vedla barevná vrstva z jejich okolí, z čehož lze usoudit, že většina viditelné barevné vrstvy pocházela až z restaurátorských zásahů, kdy byly provedeny tyto tmely.

Na hladkém povrchu, kterým je tvořeno pozadí figury, byla na první pohled povrchová úprava dochována celistvěji. Byla tvořena převážně zeleno-černě zbarvenou hladkou vrstvou, která se jevila kompaktně. Místy pod tmavou vrstvou prosvítaly fragmenty plátkového kovu, je zřejmé, že pozadí bylo v minulosti zlaceno. V ploše pozadí se dále nacházejí fragmenty okrové retuše a světle žluté barevné vrstvy. Fragmenty všech těchto úprav lze vidět navrstvené přes sebe.

Spodní část maleb (při plechovém parapetu) byla pokryta aktivním lišejníkem.

Na hrubých částech omítky je barevná vrstva dochována slabě, patrně ve více vrstvách. Zřejmě pouze zlomek z nich tvoří původní barevná vrstva.

Okolo malby je v několika lištách proveden rám. Ve vrchní části malby (v oblasti dešťového stínu), je zejména střední lišta, nesoucí dekor perlovce, provedena velmi ledabyle. Jedná se o nejsvrchnější vrstvu, v této oblasti se nachází více vrstev přes sebe. Svrchní vrstva se hladkou strukturou malby liší od ostatních hůře dochovaných částí tohoto rámu.

Sgrafito Božetěcha je na první pohled v dobrém stavu. Lokálně se zde nacházejí stékance barevné vrstvy po malování fasády. Dále je znát oslabení barevné vrstvy v černých prorytých linkách i bílých plochách. Je také zřejmé, že linky nenesou odstín omítky pod svrchním biancem (Při rekonstrukci tohoto úseku nebyla patrně spodní omítka (intonaco colorato) dostatečně probarvena. Kontrast sgrafita byl patrně proveden dobarvováním linek intonaca colorata).

3.1.2.2 Průzkum v ostrém bočním nasvícení

Malby byly pozorovány v ostrém bočním nasvícení. Touto metodou lze na nástěnných malbách vidět plastické detaily, které jsou za běžného pozorování viditelné méně zřetelně. Sledovány byly zejména detaily odkazující k původní technice maleb a následujících zásahů či k typům poškození.

V bočním nasvícení vyniká struktura maleb, která je poměrně hrubá. Je znát, že tato struktura je zapříčiněna vymytím omítky (obr. 41). Dále je omítka místy (zejména na sv. Vojtěchovi) poškozena alveolizací, která se projevuje vymytím omítky ve tvaru drobných kružnic a spirál (obr. 38). Na malbách lze rozeznat linky prorytí z původní techniky malby (obr. 43). Tyto linky sloužily pro rozvržení malby, jsou vidět lokálně na figurách i na okolním rámu. Malba figur a okrového rámu je oproti ploše zlaceného pozadí pod úrovní. Tento odskok se směrem do spodní části maleb zvětšuje a je způsoben vymytím nezlacených částí malby, na které působily povětrnostní podmínky intenzivněji, a malba byla tedy vyšlehána (obr. 39, 41). Ve spodní části je odskok úrovní zlacených a nezlacených ploch vysoký zhruba 0,5cm. Zvýrazněna je také struktura tmelů, které jsou provedeny v nejednotné struktuře a často i nad úroveň povrchu okolní omítky. Na plochách zlacení je znát, že se původní kovová vrstva drží na povrchu pouze lokálně, na nevymytých vršcích omítky. Místy se kovová vrstva zdvihá v šupinkách od povrchu omítky.

Dále na malbách vyniknou výrazné praskliny s odskoky (zejména na sv. Vojtěchovi), které jsou však zřetelné také v rozptýleném denním světle. Celý povrch omítky maleb je mírně zvlňený. Projevují se tak výdutě, které se nacházejí uvnitř omítky, zvlňení může být také projevem injektážních výplní, které byly do omítek aplikovány při minulých restaurátorských zásazích.

Na sgrafitu Božetěcha vynikne oproti malbám hladká a neporušená struktura omítky, které je jemně vyfilcovaná.

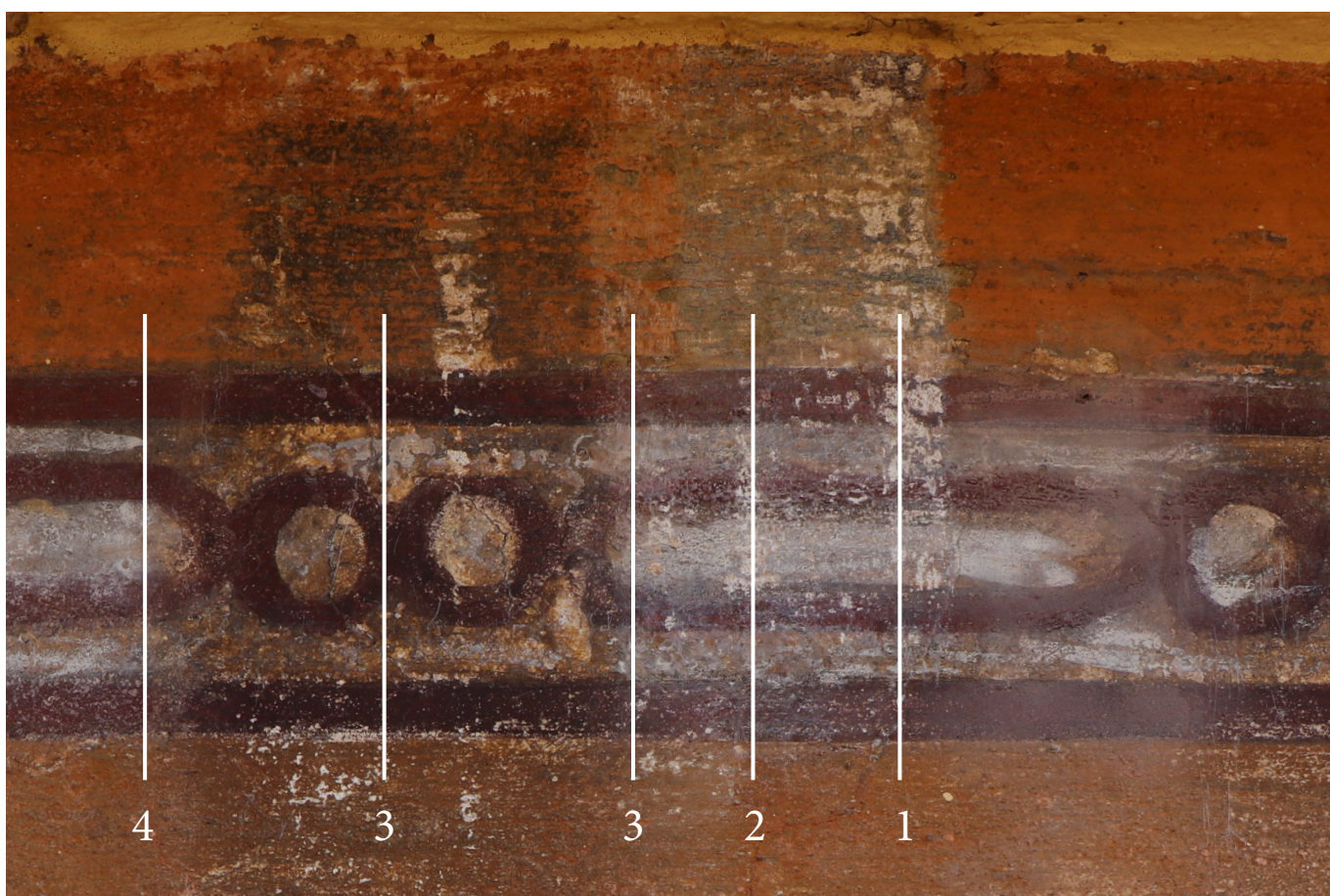
3.1.2.3 Průzkum v odraženém UV světle

Malby byly zkoumány a dokumentovány v odraženém UV světle. Tato metoda se požívá díky schopnosti některých materiálů specificky luminoval při tomto nasvícení. Na základě takovéto identifikace materiálů lze pak některé části maleb např. datovat nebo určit použitou techniku.

Na malbách sv. Václava a Vojtěcha byla fluorescence zaznamenána pouze velmi lokálně (obr. 47, 49). Světlem zeleně luminovala místa na tmelech a jejich okolí. Tyto tmely byly za denního světla bílé a vyznačovaly se spíše hrubší strukturou. Na některých místech mimo tmely není původ fluorescence znám, při denní nasvícení tato místa nevykazují žádné známky odlišnosti oproti okolí, které neluminoje. Důvodem zaznamenané fluorescence na obou malbách může být pojivo použité pro retuš tmelů, případně jiná přísada v materiálu či retuši tmelů (fluorescence odpovídá zinkové bělobě).

3.1.2.4 Sondážní průzkum

Jediné místo na malbách, kde by sondážní průzkum mohl mít výpovědní hodnotu, byla oblast dešťového stínu. Tato oblast se nacházela cca 30cm od vrchního okraje malby. Na ohraničujícím okrovém rámcí bylo v těchto místech zřetelné, že zde je několik přes sebe navrstvených nátěrů. Bylo tedy zřejmé, že by se pod současnými hrubými nátěry mohly nacházet alespoň fragmenty původního rámu. V rámci sondáže bylo skutečně nalezeno více barevných vrstev, netroufáme si však usoudit, nakolik se jedná o starší barevné úpravy. Minimálně dvě vrstvy byly také nalezeny v linkách perlovce. Vzorek z tohoto místa byl dále odebrán pro chemicko-technologický stratigrafický rozbor.

Obr. 1: Stratigrafická sonda v horní části malby sv. Václava.

- 1) světlý hladký štuk
- 2) šedo-modrá vrstva - není jasné, zda se jedná o barevnou vrstvu nebo např. bionapadení, ztmavnutí
- 3) okrová barevná vrstva - možná pouze součást vrstvy 4 (vpravo suchá, vlevo navlhčená)
- 4) svrchní okrová barevná vrstva - místy lesklá, loupe se

3.1.3 Chemicko-technologický průzkum

Pro chemicko-technologický průzkum byly z maleb odebrány celkem tři vzorky. Průzkum byl zaměřen na zkoumání stratigrafie povrchových úprav. Zjišťována byla zejména technika malby a technika provedení zlacení. Protože se jedná o díla, která prošla výraznými rekonstrukcemi a přemalbami, bylo v rámci tohoto průzkumu také zkoumáno, zda se pod současnými vrstvami nenalézají vrstvy původní.

V případě, že by při tomto průzkumu byla prokazatelně zjištěna původní barevnost odlišná od současné, odvíjela by se od těchto zjištění také koncepce restaurátorského zásahu.

Výsledky chemicko-technologického průzkumu budou popsány níže, kompletní zpráva z průzkumu je přiložena jako textová příloha.

3.1.3.1 Vzorky odebrané k analýzám

VP1

- sv. Vojtěch – pozadí se zlacením
- souvrství omítky a povrchových úprav včetně zlaté vrstvy
- odebráno pro určení pozlacovačské techniky a počtu vrstev

VP2

- sv. Václav – okrové rámování (místo, kde je pravděpodobnost souvrství více časových etap)
- souvrství omítky a povrchových úprav
- odebráno pro definici stratigrafie, počtu vrstev

VP3

- sv. Vojtěch – rámování s ornamentem (místo, kde se pod ornamentem nachází drobné fragmenty modré barevné vrstvy)
- souvrství omítky a povrchových úprav
- odebráno pro definici stratigrafie, identifikaci fragmentu modré barevné vrstvy (na základě fragmentu možnost jiné původní barevnosti rámu)

3.1.3.2 Výsledky chemicko-technologického průzkumu⁵

Omítka je vápenná s křemičitým pískem. Na některých vzorcích je povrch omítky sulfatizovaný (VP2, VP3). Není vyloučena přítomnost sádky v omítce, sulfatizace však s větší pravděpodobností vznikla dodatečně působením polutantů z ovzduší na povrch omítky. U vzorku s plátkovým zlatem není sulfatizace

⁵ LESNIAKOVÁ, Petra. *Materiálový průzkum vzorků nástěnných maleb*. Fakulta restaurování Univerzity Pardubice. Litomyšl, 2017. Dokument je součástí textové přílohy.

zaznamenána.

Na vzorcích VP1 (vzorek se zlacením) a VP3 byla nalezena patrně podkladová šedo růžová vápenná vrstva. Na základě fragmentů ve vzorcích lze soudit, že se jedná o shodnou barevnou vrstvu. Je pravděpodobné, že tento původní podklad (zatónování omítky) byl později vymyt.

Vzorek VP1 (zlacení) prokázal, že původní zlacení bylo provedeno plátkovým zlatem. Na omítce se nachází podkladová vrstva popsaná výše. Zlato bylo kladeno na dvě barevné okrové vrstvy pojené organickým pojivem. Pojivo nebylo blíže specifikováno, pravděpodobně se však jedná o mixtionový olejový podklad, který se v 19. století běžně používal pro zlacení v exteriéru. Na zlatém plátku následují z pozdějších restaurátorských zásahů dvě vrstvy. Vrchní z nich obsahuje korodované kovové šupiny (zinek, měď). Vzorek VP2 prokázal přítomnost tří barevných okrových vrstev v rámu. Je možné, že spodní z nich je součástí původní realizace malby, její propojení s omítkou je podle chemicko-technologického průzkumu dobré.

Vzorek odebraný na dekoru rámu (VP3) obsahuje v analyzované modré vrstvě mimo jiné titanovou bělobu. Červené vrstvy dekoru, nacházející se na fragmentech modré, obsahují tento pigment rovněž. Tyto vrstvy tedy nevznikly dříve než v roce 1920. Vzorek tím pádem neprokázal jinou původní barevnost rámu (modrou), než jako vidíme dnes. U modré barevné vrstvy se může jednat o stékance vzniklé nedopatřením. Většina použitých pigmentů odpovídají pigmentům běžně používaným od první poloviny 19. století.⁶

Kompletní zpráva z chemicko-technologického průzkumu včetně zákresu lokalizace odebraných vzorků je přiložena jako textová příloha.

3.2 Výsledky průzkumu

3.2.1 Historie výzdoby fasády, předchozí restaurátorské zásahy

Restaurované malby (respektive původní omítka) jsou nejstarší vrstvou. Dům byl postaven jako novostavba mezi lety 1895 a 1896 a malby byly provedeny jako součást původní výzdoby. Autor maleb ani osoba, která je realizovala, není přesně znám. Jedná se o blízký okruh Stanislava Suchardy, předpokládat lze jeho samotného, jeho sestru Annu Suchardovou Boudovou, případně Mikoláše Alše. Ten je znám jako autor předlohy pro sgrafito Božetěcha (stejná kompozice světce, akorát v technice fresco, je provedena na vile ve Slavíčkově ulici v Praze – Bubenči (obr. 32, 33). K realizaci maleb nejsou známy žádné skicy, jejich kompozice ale odpovídá sochám světců, které vytvořil v raném období Stanislav Sucharda.⁷ Sochy byly pak replikovány kolem roku 1906 jako součást sochařské výzdoby hlavního oltáře v kostele sv. Mikuláše v Nové Pace (obr. 8, 9). Sochy jsou dodnes na místě, v rámci průzkumu proběhla také jejich fotodokumentace (studium těchto soch bylo později jedním z hlavních úkonů při tvorbě rekonstrukcí na malbách).

6 Na základě konzultace s Ing. Petrou Lesniakovou, PhD. (Katedra chemické technologie FR)

7 Dle sdělení PhDr. Martina Krummholze, PhD.

Osud maleb během následujících padesáti let není znám. Z období před prvním restaurátorským zásahem byly k dispozici dvě dobové fotografie celé severozápadní fasády budovy. Lze předpokládat, že špatné povětrnostní podmínky významně urychlily degradaci maleb. V 50. letech byla opravena celá výzdoba fasády budovy. Jedná se o první doloženou rekonstrukci, součástí oprav byly i práce na malbách. Provedení tohoto zásahu se ale údajně pohybovalo spíše na amatérské rovině.⁸ V roce 1972 byl pak proveden první restaurátorský průzkum i zásah, který prováděli restaurátoři a ke kterému existuje také dokumentace. Tato skupina restaurátorů provedla obnovu celé fasády. Zásah byl značně rekonstrukční, původní materiál sgrafit nebyl zřejmě vůbec zachován a téměř veškerá současná výzdoba pochází z této doby. To se bohužel týká také sgrafita Božetěcha. Na malbách byly zachovány omítky, pro fragmentární dochování originálů však byly provedeny rozsáhlé malované rekonstrukce figur světců. I tak jsou malby dle dokumentace jedinou součástí fasády, kde nebylo přistoupeno k úplné rekonstrukci, ale ke konzervačně restaurátorskému zásahu.⁹

Další restaurátorský zásah byl proveden v roce 2001. Po třiceti letech od posledního zásahu byl stav maleb opět havarijní, což lze opět přisoudit extrémním klimatickým podmínkám.

Z obou dochovaných průzkumů vyplývá, že stav dochování maleb byl před zásahy obdobný, jako stav současný. Omítky byly hloubkově poškozeny dutinami, místy odděleny od podkladu. Barevné vrstvy byly téměř vymyty, jejich dochování bylo pouze fragmentární. Před každým restaurováním byla nejcelistvěji dochována plocha zlaceného pozadí za figurami.

Naproti tomu sgrafito Božetěcha, pocházející ze 70. let, nebylo patrně v roce 2001 nijak zásadně poškozeno. Povětrnostním podmínkám podlehl pouze svrchní vrstva, v dokumentaci je zmíněno oživení kontrastu.¹⁰ To potvrzuje také nález pauzy sgrafita, která by nasvědčovala tomu, že bylo nutné kresbu na původní omítku alespoň částečně přenést.

3.2.2 Popis a ikonografie díla

Na fasádě jsou ztvárněny dva z hlavních českých patronů, sv. Václav a sv. Vojtěch. Ve „sgrafitu“ na pravé části je proveden Božetěch. V pásu pod malbami se na iluzivních svitcích nacházejí nápisová pole.

Postavy světců nemají realistický charakter, jde spíše o záměrné zobrazení statických soch, kompozice je frontální. Převažující barvou je tmavě červená, což ovšem může být důsledek restaurátorských zásahů, nikoliv původní realizace. Pozadí figur je tmavé, místy do zelena. V minulosti bylo plošně zlacené.

Všechny zobrazené postavy žily v 10. až 11. století a jsou úzce spjaty se slovanskými dějinami. Mají

8 Dle ústního sdělení obyvatele Nové Paky - pamětníka

9 HEGR, Jindřich; CRHA, Zdeněk; HRUŠKA, Jiří; MATĚJÍČEK, Bohumil. *Restaurátorská zpráva o stavu a opravě „Suchardova domu“ v Nové Pace, okr. Jičín*. Městský úřad Nová Paka. Praha, 1972.

10 MUNZAROVÁ, Sylvie; STEJSKAL, Jiří. *Restaurátorský záměr na práce na výzdobě fasády Suchardova domu v Nové Pace*. Městský úřad Nová Paka. Praha, 2001.

velký význam v rámci budování zdejší církve. Sv. Václav i sv. Vojtěch jsou vyobrazeni v rámci klasické ikonografie, se svými typickými atributy.¹¹ Zobrazení Božetěcha je naproti tomu vzácné.

Sv. Václav

Citát pod malbou: „Svatý Václave, nedej zahynouti nám ni budoucím“

Původní podoba malby byla zřejmě odlišná od malby, která se na místě nacházela před restaurováním. Hlavní kompoziční tvary jsou zachovány, některé detaily v oděvu či v držení těla však mohly být jiné.

Sv. Václav je zobrazen zepředu. Je oděn do šatu a pláště, obojí tmavě červené barvy. Václav má polodlouhé vlasy a vous, hlavu mu pokrývá knížecí koruna. Svou pravou rukou přidržuje modrý štít, který mu zakrývá pravou část těla od pasu dolů. Ve druhé ruce drží kopí s praporem, který ve vrchní části malby uzavírá kompozici. Na praporu je vyobrazen jeden z atributů sv. Václava, plamenná orlice.

Sv. Vojtěch

Citát pod malbou: „Svatý Vojtěchu, vzore ctnosti, žehnej naší vlasti“

Malba se od své původní podoby patrně liší pouze minimálně, v detailech. Malba je symetričtější než u sv. Václava. Vojtěch je oděn do kněžského roucha červené barvy, od krku ke spodnímu konci roucha splývá žlutě okrová štola. Světec má spíše starší obličej, hlavu pokrývá biskupská mitra. Ve své levé ruce drží biskupskou berlu, jeden ze svých atributů, jejíž hlavice mírně přečnává až do okrového rámu malby. Podobně jako u sv. Václava, i zde je kompozice ve vrchní části uzavřena vlajícím praporem, na kterém je vyobrazen rovnoramenný kříž v kruhu. Jde však spíše o snahu o symetričnost s malbou sv. Václava, prapor zde nemá žádný význam.

Božetěch

Text v malbě: „Božetěch opat sázavský“

Citát pod malbou: „Potud národ svůj, pokud šetří svých památek“

Božetěch je proveden, podobně jako všechny ostatní postavy na fasádě, ve sgrafitu. Je zobrazen jako starý muž v mnišském hábitu, postava nese mohutný kříž, který z velké části tvoří a uzavírá kompozici. Přímo v malbě je provedena nápisová páska, nad ní se nachází iniciála Mikoláše Alše (A.), která však již není provedena jeho vlastní rukou.

¹¹ SCHAUBER, Vera; SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. Karmelitánské nakladatelství, 2002.

3.2.3 Chronologický popis nalezených vrstev

3.2.3.1 Restaurovaná malba, původní provedení

Podkladem pro malby byla vápenná omítka skládající se z bílého vzdušného vápna a křemenných zrn písku. Na okrajových částech malby byl v omítce nalezen také sádrovec¹², není tedy vyloučeno, že příměsí v omítce byla také sádra (pravděpodobnější však je, že materiál vznikl až na základě chemické reakce s dešťovou vodou a je přítomen pouze na některých místech). Barva omítky je růžovo-šedá, stejně tak jádrová omítka. Povrchovou úpravu původní omítky nelze kvůli značnému vymytí definovat. Soudě ze zachovalejších částí je možné, že omítka pro malby byla hladce ukletovaná.

Ještě do vlhké omítky byly vyryty základní linky náčrtu. Dnes je lze vidět na rámu i místy na figuře (dnes se týká pouze malby sv. Václava). Nejvýraznější prorytí se nachází po obrysu figur. Zde se však nepodařilo ujasnit, zda byly tyto silné linky záměrnou součástí původní realizace, nebo zda došlo postupným vymýváním k jejich prohlubování a zvýrazňování.

Původní barevnou vrstvu se nepodařilo identifikovat. Není vyloučeno, že byl celý podklad nejprve barevně zatónován, až na tento nátěr byla realizována malba.

Dnes nejzachovalejší součástí původní realizace je zlacení, kterým je tvořena plocha pozadí obou figur. Podkladem pro zlacení byl nejprve zatónovaný nátěr, následovaly dvě okrové vrstvy s organickým (patrně olejovým) pojivem. Tyto vrstvy sloužily jako lepidlo pro následné pokládání plátkového zlata.

3.2.3.2 Následující zásahy – doplňky

1972

Rekonstrukce tvoří dominantní část malby. Již v roce 1972 byla barevná i omítková vrstva v takovém stavu, že bylo nutné přistoupit k rekonstrukcím. Dle dokumentace z roku 1972 byly omítkové vrstvy zajištěny injektážemi, některé části byly také nenávratně odstraněny¹³ (týká se zejména sv. Václava). Hloubkové defekty byly vytmeleny (hlubší ve dvou vrstvách) a tmely hladce vykletovány. Retuš tmelů byla provedena v technice fresco, retuš na původním podkladu byla provedena pigmenty pojenými pryskyřično-vaječnou emulzí. Místa, kde podle dochovaných částí nebylo možné přesně určit původní tvarosloví (tedy zejména na tmelech), byla rekonstrukčně spíše naznačena. Restaurátoři se snažili o nevtíravý přístup při rekonstrukcích, přesto je znát odlišný charakter malby např. v místech obličejů světců, kde byla původní malba ještě poměrně dobře dochována, přesto byla přemalována. Celá malba byla také patrně pojednána plošněji a lineárněji než byla malba původní. Restaurátoři tehdy vycházeli pouze z dochovaných fragmentů malby a historické fotografie.¹⁴ O sochařských předlohách z kostela sv. Mikuláše není v dokumentaci zmín-

12 Lesniaková, Materiálový průzkum, 2017.

13 Hegr a kol., Restaurátorská zpráva, 1972.

14 Ibidem

ka. Retuš zlaceného pozadí byla provedena zřejmě pouze lazurou z minerálních pigmentů.

Sgrafito Božetěcha bylo zrekonstruováno v nové omítce. K přenosu předlohy byl použit karton, přenos probíhal pomocí techniky spolvero (protupování sypkého pigmentu na stěnu skrz díry vytvořené v kartonu podél linek kresby) obr. 27. Kontrast ve sgrafitu byl následně dotvořen retuší v intonacu coloratu (spodní tmavá vrstva) i intonacu biancu (svrchní bílá).

2001

Zásah z roku 2001 není podrobně dokumentován. Z této doby patrně pocházely hrubší, ve struktuře bílé tmely. Tyto tmely byly měkčí než tmely z roku 1972, což se ukázalo později při jejich odstraňování. I při tomto zásahu byla provedena rekonstrukce barevné vrstvy. V oblasti pozadí byl obnoven lesk pomocí lazury obsahující kovové částice (měď, zinek, mosaz, dnes ztmavlé). Na sgrafitu Božetěcha byl v roce 2001 patrně jen oživen kontrast mezi částmi intonaca colorata a bianca.¹⁵

3.2.4 Stav díla a jeho příčiny

Stav maleb je havarijní. Omítkové vrstvy jsou silně degradované a tvoří kapsy, do nichž zatéká voda. Tím dochází k jejich zvětšování a rozšiřování dutin. V další fázi může takové poškození vést ke ztrátám větších celků omítek s malbou.

Rozsáhle poškozená je také barevná vrstva. Dochování původní barevné vrstvy je redukováno na fragmenty, které ale téměř nelze rozeznat od originálů. Následující vrstvy pocházející z restaurátorských zásahů byly rovněž poškozeny dlouhodobě nepříznivými povětrnostními podmínkami a jejich barevnost je sice jasná, nicméně kvůli špatnému dochování není místy zcela zřejmé tvarosloví. Plochy barevné vrstvy rekonstrukcí jsou dochovány fragmentárně.

Hlavní příčinou hloubkových i povrchových poškození jsou povětrnostní podmínky, zejména vlhkost a návětrnost, které jsou patrně umocněny orientací fasády na severozápad. Dalšími faktory může být slabě odolné složení původní omítky.

Popis jednotlivých poškození včetně popisu příčin a fotografií je systematizován v třídíku poškození (kapitola 3.2.4.3.)

3.2.4.1 Stav původní vrstvy

Omítka

Z původní realizace byla dochována většina omítky. Ta byla značně narušena dutinami, prasklinami, hloubkovými defekty a na povrchu také vymytím. Je možné, že právě kvůli vymývání slaběji chráněných částí – všechny partie kromě zlaceného pozadí a vrchních 30cm – se barevná vrstva téměř nedochovala,

¹⁵ Munzarová; Stejskal, Restaurátorský záměr, 2001.

protože byla vymyta stejně jako následně omítka (toto vymývání působí i degradaci současných barevných vrstev, které pocházejí z dob rekonstrukcí). Vymytí se intenzivněji projevvalo směrem ke spodní části malby, kde způsobilo odskok barevné vrstvy od zlateného pozadí. To bylo zřejmě chráněno plátkovým kovem a vymývání tolik nepodléhalo. Ve vrchní části malby pak není odskok omítky pozadí a malby tak znatelný. Stejnou příčinu vzniku odskoku uvádějí již restaurátoři v dokumentaci z roku 1972.

Stav původní omítky byl havarijní, v prasklinách v omítce (případně na rozmezí tmelů a původní omítky) se vytvořily tenké kapsy, do nichž zatékalo. Tím docházelo ke stále silnější degradaci omítky a oddělování se od podkladu. Vzniklé dutiny byly vyplněny zdegradovanou omítkou. Přímo na povrchu se ovšem omítka jevila kompaktně a dobře dochovaná.

Barevné vrstvy

Z původních barevných vrstev byly možná dochovány fragmenty podkladových nátěrů (viz chemicko-technologický průzkum). Další fragmenty se zde možná v minimální míře vyskytují, ale nebyly identifikovány. Dále byly z povrchových úprav dochovány lesklé fragmenty původního zlatení na pozadí, které se lokálně nacházely pod vrstvami ztmavělých retuší.

3.2.4.2 Stav doplňků

Tmely – omítky

Tmely byly tvrdší než samotný originál. Touto vlastností docházelo k pnutí s originální omítkou, která se v okolí tmelů oddělovala od podkladu a místy tvořila kapsy. Samotný technický stav tmelů byl dobrý, esteticky však byly nevyhovující kvůli struktuře i následující rekonstrukční retuši.

Barevná vrstva

Barevná vrstva rekonstrukcí podléhala povětrnostním vlivům stejně jako předtím barevná vrstva originálu. Silné nánosy barevné vrstvy byly postupně vyšlehávány větrem a vodou, dochována byla jen ve fragmentech. Vrstva byla místy spráškovatělá, velmi lokálně se oddělovala v šupinách od podkladu (zejména v oblasti vrchních 30cm, kde byla celistvěji dochována barevná vrstva rekonstrukcí). Na dotek se barevná vrstva místy sprašovala. Na některých tmelech byla provedena retuš v technice fresco, zde byla barevná vrstva dochována sice celistvěji, ale odstínem ani hladkou strukturou neodpovídala okolí.

Božetěch

Rekonstrukce Božetěcha je v dobrém technickém stavu. Je pouze znát, že sgrafito postrádá kontrast. To je způsobeno vymytím barevných vrstev v oblasti intonaca bianca i colorata.

3.2.4.3 Třídník poškození

Poškození omítky

Dutiny v omítce		
Popis	Vrstvy omítky se od sebe vzájemně oddělují, vznikají dutiny. Zatékáním do nich dochází k jejich rozšiřování, prohlubování, silnějšímu oddělování od podkladu.	
Rozsah	Výrazné Sv. Václav - okolí tmelů Sv. Vojtěch - středová část	
Příčina	Povětrnostní podmínky, kombinace s mechanickými vlastnostmi tmelů s omítkou	

Ztráta koheze omítky		
Popis	Uvnitř dutin a uvnitř omítky v okolí tmelů je zřejmá ztráta koheze - soudržnosti omítky.	
Rozsah	Výrazné na obou malbách	
Příčina	Povětrnostní podmínky - ztráta pojiva omítky	

Poškození omítky

Praskliny		
Popis	V omítce se nacházejí praskliny a sítě prasklin, do kterých zatéká a dochází k tvorbě dutin v jejich okolí. Praskliny se také nacházejí na místech kontaktu tmelů s originální omítkou. Některé z nich byly již v minulosti tmeleny.	
Rozsah	Lokálně na obou malbách	
Příčina	Povětrnostní vlivy	

Vymytí povrchu omítky		
Popis	Části malby, které nebyly chráněny plátkovým zlatem, byly postupem času vymyty. Vymytí je vidět zejména na odskoku zlacených a nezlacených částí.	
Rozsah	Nezlacené části obou maleb (s výjimkou horních 30cm)	
Příčina	Povětrnostní podmínky, vymývání, vyšlehávání větrem	

Poškození omítky

Praskliny		
Popis	V omítce se nacházejí praskliny a sítě prasklin, do kterých zatéká a dochází k tvorbě dutin v jejich okolí. Praskliny se také nacházejí na místech kontaktu tmelů s originální omítkou. Některé z nich byly již v minulosti tmeleny.	
Rozsah	Lokálně na obou malbách	
Příčina	Povětrnostní vlivy	

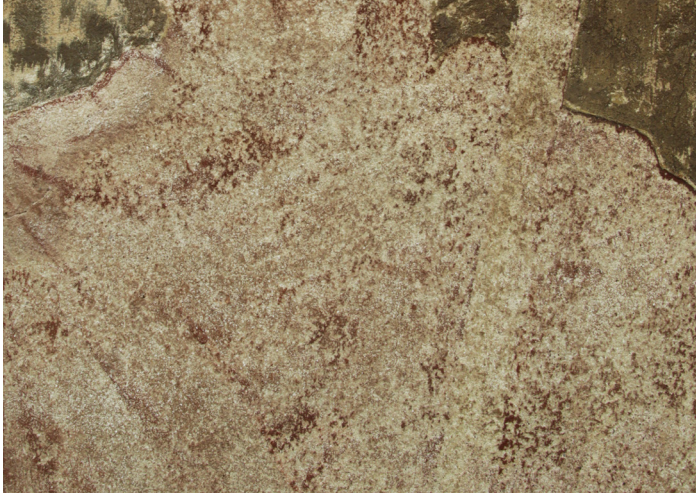
Vymytí povrchu omítky		
Popis	Části malby, které nebyly chráněny plátkovým zlatem, byly postupem času vymyty. Vymytí je vidět zejména na odskoku zlacených a nezlacených částí.	
Rozsah	Nezlacené části obou maleb (s výjimkou horních 30cm)	
Příčina	Povětrnostní podmínky, vymývání, vyšlehávání větrem	

Poškození omítky

Alveolizace		
Popis	Na povrchu omítky se specifickým působením větru a vody vytváří drobné hloubkové útvary, tzv. alveolizace	
Rozsah	Lokálně zejména na sv. Vojtěchu	
Příčina	Povětrnostní podmínky	

Biologické napadení		
Popis	Spodní část maleb při parapetech je napadena aktivním lišejníkem.	
Rozsah	Lokálně na obou malbách	
Příčina	Vlhkost	

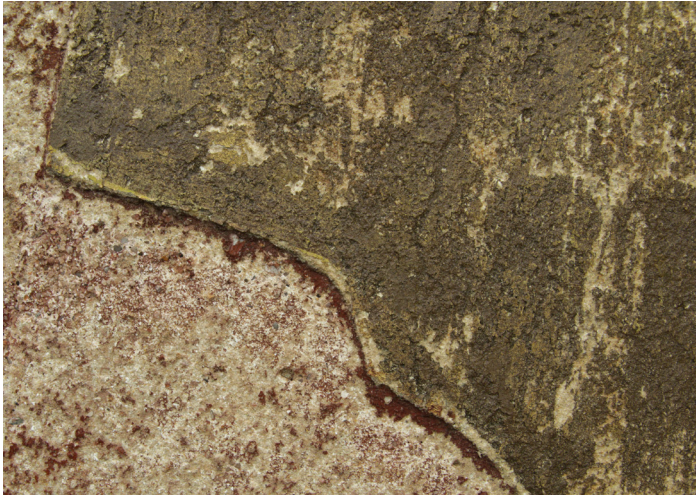
Poškození barevné vrstvy

Ztráta barevné vrstvy		
Popis	Barevná vrstva rekonstrukcí byla postupem času vymyta, a vyšlehána větrem. Části dochovaných barevných vrstev jsou lokálně zpráškovatělé.	
Rozsah	Výrazné na obou malbách	
Příčina	Povětrnostní vlivy	

Kraquelování barevné vrstvy		
Popis	Ve vrchní části rámu se z poslední rekonstrukce nacházela kompaktní barevná vrstva, která působením vlhkosti místy zkrakelovatěla - oddělování od podkladu v šupinách či puchýřích.	
Rozsah	Lokálně na vrchní části rámu	
Příčina	Povětrnostní podmínky, případně nevhodně zvolené pojivo rekonstrukce	

Sekundární zásahy

Tmely		
Popis	Hlubkové defekty byly v minulosti vyspraveny tmely. Tmely mají různou barevnost i strukturu. Některé jsou ve špatném technickém stavu (popraskané po okrajích), jiné esteticky nevyhovující.	
Rozsah	Obě malby, výrazně sv. Václav	
Příčina	Zásah	

Ztmavlé retuše		
Popis	Oblast zlacení byla v minulosti přetřena práškovou bronzí. Tento nátěr je nyní korodovaný, tmavé barevnosti.	
Rozsah	Celoplošně na zlacených částech (pozadí figur)	
Příčina	Zásah, koroze (povětrnostní vlivy)	

Poškození sgrafita

Oslabení barevné vrstvy		
Popis	Na sgrafitu Božetěcha došlo postupem času ke ztrátě kontrastu. Oslabeny byly bílé plochy i černé šrafury.	
Rozsah	Božetěch - celoplošně	
Příčina	Povětrnostní vlivy	

Stékance barvy		
Popis	Na sgrafitu Božetěcha se lokálně nacházejí stékance a cákance po celoplošném malování zbytku fasády.	
Rozsah	Božetěch - lokálně	
Příčina	Zásah	

3.2.5 Podklady pro rekonstrukci

Pro případné rekonstrukce na malbách, které by byly součástí restaurátorského zásahu, bylo potřeba pátrat po archivních obrazových materiálech. Byly prohledány a využity tyto zdroje:

Obr. 8-27

Archiv Městského muzea Nová Paka

- historické fotografie – pohled na celek severozápadní fasády muzea s oběma malbami, rok 1930 a 1950, obě fotografie pocházejí ze stavu před rekonstrukcemi, je znát silná degradace v průběhu dvaceti let
- pauzy a předlohy z předchozích restaurátorských zásahů – proběhl průzkum a fotodokumentace těchto materiálů. Archiv muzea obsahoval kresby z předchozích zásahů, které sloužily pro kompletní rekonstrukci pauzovaných částí. Z námi restaurovaných úseků se zde nacházely pouze dvě kresby sgrafita Božetěcha (z roku 1972 a 2001), které bylo v minulosti celoplošně rekonstruováno. Obě kresby sloužily k přenosu předlohy na stěnu, který probíhal v obou případech technikou spolvero. K malbám sv. Václava a Vojtěcha nebyly nalezeny žádné nákresy, což nasvědčuje tomu, že rekonstrukce nebyly nijak rozsáhlé.

Městský úřad Nová Paka

- restaurátorské zprávy s fotodokumentací, 1972, 2001. Fotodokumentace z roku 1972 obsahovala materiál ze stavu před a v průběhu restaurování. Fotodokumentace z roku 2001 obsahovala pouze fotografie ze stavu před restaurováním. Z pohledu rekonstrukcí byly nejhodnotnější fotografie z roku 1972 ze stavu před restaurováním, kdy by teoreticky mohla být zřetelná původní podoba maleb. Bohužel dokumentace neobsahovala fotografie celků maleb, ze stavu před restaurátorskými zásahy zde bylo pouze několik detailnějších pohledů.

Verze obou světců se po jednotlivých zásazích lišily jen v drobnostech, při zásahu roku 2001 byla téměř plně respektována podoba maleb z roku 1972. Pouze na sv. Václavu byla posunuta jeho pravá ruka – v roce 2001 byla namalována do polohy, ve které drží štít. Na sv. Vojtěchu byla v roce 2001 hlavice berly přemalována stejnou barvou jako zlacené pozadí, přestože po roce 1972 byla tato oblast v barvě omítky.

Kostel sv. Mikuláše Nová Paka

- oltářní sochy sv. Václava a sv. Vojtěcha (autor Stanislav Sucharda)

Oltář vznikl v roce 1906, tedy deset let po vzniku maleb na Suchardově domě. Předlohou pro oltářní sochy byly ale menší sochy světců od Stanislava Suchardy. Tyto sochy vznikly v raném období jeho tvorby, je tedy zřejmé, že malby z nich vycházejí.

Suchardova vila v Bubenci

- malba Božetěcha na fasádě vily

Autorem malby Božetěcha je Mikoláš Aleš, kompozičně naprosto odpovídá sgrafitu provedenému v Nové Pace. Letopočet vzniku díla je u obou objektů shodný (1896).

Odborná literatura

- ikonografické koncepty světců

Nejrelevantnějším zdrojem pro rekonstrukce byly ve výsledku oltářní sochy z kostela sv. Mikuláše. Dalším zdrojem byla historická fotografie fasády z roku 1930, kde však pro špatné rozlišení nebylo možné vyčíst detaily. Posledním důležitým zdrojem byly fotografie v dokumentaci z roku 1972, kde byl zaznamenán stav maleb před restaurováním. Všechny tyto zdroje odkazovaly k nejpůvodnějším možným podobám maleb, žádný však nebyl natolik přesný, aby původní podobu bylo možné s jistotou definovat.

3.2.6 Zkoušky postupů

Zkouška sejmutí přemalby

Vizuálně rušivá přemalba se nacházela v ploše vrchních 30cm obou maleb. Svrchní barevná vrstva pocházela patrně z roku 2001, měla lesklý charakter a mírně se odlupovala v krakelách. Pod přemalbou se nacházely starší barevné vrstvy, které sice rovněž nebyly esteticky vyhovující, ale technicky byly pevné. V dekoru perlovce byla malba v současné vrstvě provedena hrubě a nepřesně. Bylo rozhodnuto o sejmutí této vrstvy přemalby za zachování starších vrstev.

Rozpouštědla byla aplikována pomocí vatového tamponu.

Výsledek byl u všech použitých materiálů obdobný, byl proto zvolen nejméně agresivní postup smytí přemalby vodou.

Obr. 2: Pro sejmutí přemalby byly vyzkoušeny tyto materiály:

- 1) voda
- 2) líh
- 3) izopropylalkohol
- 4) xylen

4. ZÁMĚR

4.1 Shrnutí průzkumu a zkoušek

Restaurované malby se nacházejí na severozápadní fasádě Suchardova domu (dnes Městského muzea) v Nové Pace, v úrovni prvního patra. Původní malby pocházejí z roku 1896. Autor maleb není znám, jde zřejmě o Stanislava Suchardu nebo jeho blízké okolí, které se podílelo na realizaci výzdoby celé budovy. Na malbách je vyobrazen zleva sv. Václav, sv. Vojtěch a na sgrafitu opat Božetěch. Kompozice světců je statická, předlohou byly zřejmě rané sochy Stanislava Suchardy. Předlohu ke sgrafitu Božetěcha patrně realizoval Mikoláš Aleš, kompozičně shodná malba od téhož autora se nachází na fasádě první Suchardovy vily v Bubenči.

Současná podoba maleb není původní, kvůli extrémním klimatickým podmínkám došlo v minulosti k rozsáhlým rekonstrukcím na obou malbách. Rekonstrukce byly provedeny v letech 1972 a 2001. Není jisté, nakolik se rekonstrukce držely původní, tehdy již fragmentárně dochované podoby. Je však patrné, že se v některých detailech současná podoba oddálila od původní. Z původního materiálu se dochovala pouze omítka. Na malbě sv. Václava je dochována pouze z cca 70%, na malbě sv. Vojtěcha je dochována téměř v celé ploše. Dochovány jsou také fragmenty původního zlacení, které byly později překryty jinými barevnými vrstvami. Dále je dochována obrysová silueta obou postav v rámci maleb i kompozice postav. I přesto mohlo v některých detailech a v barevnosti s každou rozsáhlou rekonstrukcí dojít k odklonu od původní podoby. Sgrafito vyobrazující Božetěcha je celoplošnou rekonstrukcí, která byla provedena v roce 1972 na základě dochovaných fragmentů. Fragmenty původní omítky na tomto poli byly zcela odstraněny.

Malby světců jsou v havarijním stavu. Původní omítka je hloubkově degradována a tvoří se zde omítkové dutiny. Na každé z maleb je stěžejní problematika odlišná. U sv. Václava je hlavním problémem velká plocha tvořená esteticky i technicky nevyhovujícími tmely. V okolí těchto tmelů je omítka silně degradovaná. Na první pohled je však díky barevné retuši tmelů sv. Václav dochován lépe. V případě sv. Vojtěcha je stěžejním problémem mohutná kapsa, která se v omítce vytvořila v úrovni zhruba v půlce svět-cova těla. Kapsa je dutá, mohutnou prasklinou do ní dlouhodobě zatékalo, čímž došlo k jejímu rozšiřování a dalšímu odchlípnutí od podkladu. Kromě hloubkových poškození je na malbách zřejmá ztráta barevné vrstvy (byť nepůvodní). Také dochází k mírnému sprašování této vrstvy při otěru. Ve spodní části jsou malby pokryty aktivním lišejníkem.

Celé sgrafito Božetěcha pochází z rekonstrukce v roce 1972. Omítka je pevná, bez dutin. Sgrafito je vizuálně oslabeno v kontrastech, místy se nacházejí cákance barevné vrstvy po vymalování fasády.

4.2 Návrh koncepce restaurování

Malby sv. Václava a sv. Vojtěcha

Zásah bude vůči dochovanému původnímu materiálu konzervační. Závěrečné pojetí maleb bude rekonstrukční, bylo shledáno, že vzhledem k nedochovaným originálním barevným vrstvám nebude takový přístup neetický.

Původní omítka bude zakonzervována a v celé dochované hmotě strukturálně zpevněna přípravkem na bázi bílého vzdušného vápna nebo oxidů kyseliny křemičité. Při injektáži bude snaha o přitlačení viditelně oddělených částí malby co nejvíce do roviny k podkladu (týká se zejména kapsy na malbě sv. Vojtěcha). Dodatečné hloubkové vysprávky budou vyjmuty, jejich okolí v původní omítce zpevněno. Přemalby budou sejmuty v oblasti zhruba 30cm pod vrchním okrajem malby. Malby budou očištěny od lišejníků, tato místa budou biocidním prostředkem také preventivně ošetřena. Hloubkové defekty budou vytmeleny maltou z bílého vzdušného vápna s přídavkem přírodně hydraulického vápna, povrch tmelů bude jednotně upraven tak, aby zcela nesplýval s okolní originální omítkou a zároveň nepůsobil rušivým dojmem. Tmely budou lokálně lineárně proškrabány dle tvaru obrysů figur.

Závěrečná retuš bude v místech dochovaných barevných vrstev provedena lokálně. V místech, kde se dochované rekonstrukce předchozích restaurátorů prokazatelně liší od původní podoby, bude provedena retuš rekonstrukční, totéž na nových tmelech. Ze strany restaurátorů bude snaha o provedení rekonstrukcí tak, aby co nejvíce odpovídaly možné podobě, v jaké bylo dílo původně vytvořeno. Tento stav není s určitostí znám, při rekonstrukcích bude vycházeno ze zdrojů popsaných výše (viz kapitola 3.2.5.), rekonstrukce se budou pohybovat na vlně kompromisu těchto zdrojů. V místech, kde nebude možné vyčíst původní tvary z fotografií (1930 a stav před restaurováním 1972), budou jako vodítko k rekonstrukci použity tvarové shody na sochách z kostela sv. Mikuláše. Výrazný ohled však bude brán také na dochovanou podobu maleb, byť pochází z rekonstrukcí. Tyto rekonstrukce budou na některých historicky nepřesných místech tvaroslovně poupraveny.

Bude obnoveno zlacení pozadí u obou figur.

Božetěch

Plocha sgrafita bude očištěna od cákanců barvy. Proběhne retuš v oblasti intonaca bianca i colorata, která zvýší kontrast a čitelnost tohoto sgrafita. Retuš bude provedena tak, aby vedle rekonstrukčně pojatých maleb nepůsobil nevýrazně, ale zároveň aby sgrafito tvořilo jednotný celek s ostatními sgrafitovými plochami, které jsou v současné době obdobně vymyté.

5. RESTAURÁTORSKÁ ZPRÁVA

5.1 Postup restaurátorských prací na malbách sv. Václava a sv. Vojtěcha

5.1.1 Čištění

Prach a nečistoty, které pokrývaly v malé vrstvě celý povrch maleb byly odstraněny suchou cestou za použití čistící houby Akapad. Biologické depozity – pavučiny - nacházející se zejména v rozích maleb byly odstraněny suchým štětcem.

5.1.2 Ošetření biologického napadení

Na spodní část maleb, v místech biologického napadení lišejníky, byl aplikován postřik biocidního prostředku Mechstop. Postup aplikace a koncentrace byla nastavena podle návodu k použití na obale produktu. Prostředek byl naředěn s vodou v poměru 1:4 a aplikován postřikem na postiženou plochu. Postřik se nechal působit nejméně 24 hodin. Po této době byl postřik opakován a místa následně opakovaně očištěna kartáčem s použitím čisté studené vody. Po odstranění byla místa opláchnuta čistou studenou vodou a dočištěna čistou houbou.

5.1.3 Odstranění přemaleb

Přemalby byly odstraněny ve vrchní části maleb, v oblasti rámu malby, kde působily esteticky rušivě. Na základě zkoušek rozpustnosti bylo odstranění provedeno vodou a kartáčem. Místa byla opláchnuta vodou a dočištěna houbou.

5.1.4 Injektování omítkových dutin

Injektáž omítkových vrstev byla provedena směrem zdola nahoru. Před injektáží byl do omítkových dutin pomocí injekční stříkačky napuštěn prostředek na strukturální zpevnění omítky – roztok CaLoSil s lihem v poměru 1:1 . Po cca ½ hodině bylo místo předmáčené vodou. Do dutin menších rozměrů byl aplikován injektážní prostředek Ledan TA1 ve směsi s mramorovou moučkou v poměru 2:1. Na místo bylo po aplikaci nainstalováno tlakové zařízení, které na místo působilo nejméně 24 hodin (dle rozsahu dutiny). Jeho účelem bylo přitlačit po vyplnění omítku k podkladu, aby duté místo nebylo vyboulené a aby došlo k co nejlepšímu vyrovnání nerovností do jedné roviny. Tlakové zařízení bylo zhotoveno upevněním gumicuku o dvě statická místa před rovinou malby. Na tuto gumu se natáhl prakovací metodou dřevěný hranol. Konec hranolu, který pak tlačil na ošetřené místo omítky, byl podložen příslušným kusem polystyrénu, tak aby se tlak praku rozložil na větší plochu. Tento způsob byl použit u obou maleb.

Omítka malby sv. Vojtěcha byla poškozena dutinou větších rozměrů. Z dutiny byly vyfoukány frag-

menty rozsypané omítky. Také bylo nutné odstranit zbytky tmelů nebo injektáží z minulých zásahů. To bylo provedeno mechanicky pomocí restaurátorského kladívka a skalpelu. Do dutiny byl následně napuštěn zpevňovací prostředek CaLoSil (v ředění 1:1 s lihem) k obnově koheze omítky uvnitř dutiny. Cca po 1 hod. byla tato plocha promáčena vodou tak, aby se co možná nejvíc obnovila flexibilita oddělené kry omítky a mohla být přitlačena do nejbližší možné roviny nepoškozené omítky. Dutina byla následně napouštěna injektážní směsí postupně zdola nahoru. Tímto směrem se také měnilo použití injektážního prostředku a to co se týče frakce i druhu. Spodní část dutiny, místo kde byla nejmělkčí, byla injektována za použití Ledanu TA1 a mramorové moučky v poměru 2:1. Po aplikaci injektáže na větší plochu byly instalovány tlakovací praky tak, jak jsou popsány výše. Toto místo se nechalo cca 2 dny zaschnout. Po první injektážní aplikaci bylo zřejmé, že zdvižená omítka, ani po promáčení vodou, nebude dostatečně flexibilní k navrácení do původní roviny. Při této nedostatečné flexibilitě omítky by přitlakem došlo k její značnému popraskání po stranách dutiny a hrozilo by tak její upadnutí. Popraskání a jiné poškození omítky při zásahu by v součtu s povětrnostními vlivy bylo do budoucna velmi rizikové. Proto bylo přistoupeno k zajištění dutiny v původní rovině.

V injektáži se pak pokračovalo speciální směsí s obsahem odlehčeného plniva. To bylo použito s cílem co nejmenšího zatížení oddělené omítkové kry a tím zabránění ztrátě originální hmoty omítky. Jako plnivo směsi bylo použito expandované sklo značky Poraver, při nejmenší frakci bylo ještě doplněno o mramorovou moučku. Jako pojivo směsi bylo použito přírodně hydraulické vápno NHL 3,5. Složení směsi se měnilo směrem zdola nahoru, dle potřeby jemnosti (ve vrchní širší části dutiny bylo použito hrubší frakce než ve spodních mělkčích částech). Poměr plnivo : pojivo byl v každé směsi zachován stejně, a to 3:1. Směs byla ředěna 5% akrylátovou disperzí ve vodě. Byly použity tyto varianty směsi (řazení směrem zdola dutiny nahoru, číslo za Poraverem představuje rozmezí velikosti částic ve frakci, čím menší číslo, tím jemnější frakce):

- 1) 1:0,3 [Poraver (04-1,25) : mramorová moučka]
240 ml: 180ml (suchá směs: 5% akrylátová disperze K9 ve vodě)
- 2) 1:0,5:0,5 [Poraver (0,04-1,25) : Poraver (0,1-0,3): mramorová moučka]
240ml: 200ml (suchá směs: 5% akrylátová disperze K9 ve vodě)
- 2) 1:0,5:0,5 [Poraver (0,1-0,3) : Poraver (0,25-0,5) : mramorová moučka]
115 ml: 55ml (suchá směs: 5% akrylátová disperze K9 ve vodě)

Směsi 2 a 3 byly aplikovány pomocí injekční stříkačky a plastové hadičky o průměru cca 0,4 mm. Aplikace proběhla v rámci jednoho zásahu, po kterém byla celá plocha dutiny zatížena tlakovým zařízením. Místo zásahu se nechalo zasychat po dobu min. 3 dnů.

5.1.5 Odstraňování nevhodných sekundárních tmelů

Malby byly v minulých zásazích tmeleny. Tmely byly provedeny z různých materiálů (některé pravděpodobně s přidáním cementu), s různou povrchovou úpravou. Pro nevhodné mechanické i estetické vlastnosti se přistoupilo k odstranění všech sekundárních tmelů. V omítce malby sv. Václava bylo takových tmelů větší množství, a to jak menších rozměrů, tak dva větší v jeho střední a spodní části. Tmely byly odstraňovány mechanicky. Tmely, které byly velmi tvrdé, byly nejdříve po okrajích odděleny od originální omítky vrtačkou, tak aby se zabránilo ztrátě originální omítky. Na zbytek tmelu bylo použito dláto s kládívkem. Menší tmely byly odstraněny restaurátorským kladívkem a okraje dočištěny skalpelem či drátěným kartáčem.

5.1.6 Strukturální konsolidace omítky

Povrch i vnitřek omítky lokálně vykazoval ztrátu koheze a bylo proto nutné přistoupit k jejímu strukturálnímu zpevnění. To bylo provedeno aplikací konsolidačního prostředku na bázi esteru kyseliny křemičité KSE 100. Povrch omítky byl napuštěn prostředkem pomocí štětce, prostředek dále penetroval dovnitř omítky. Prostředek byl také použit pro zpevnění případných zpráškovatělých částí malby. Po aplikaci byl povrch malby přitlačen vatovým tamponem obaleným v igelitu, aby se místy spráškovatělá malba připevnila k povrchu. Protože se jedná o prostředek, který je dlouho po aplikaci hydrofobní, byl na malbu aplikován prostředek CaLoSil s lihem v poměru 1:5. Aplikace CaLoSilu proběhla postříkem, následující den po aplikaci KSE. Postřík působí na hydrofobní KSE tak, že se zkrátí doba, po kterou je povrch omítky hydrofobní, tím pádem je možné dříve pokračovat v pracovním postupu. Oba prostředky byly také aplikovány do původní omítky na okrajích defektů, vzniklých vyjmutím tmelů. Do okrajů defektů byl dle potřeby aplikován Ledan TA1 s mramorovou moučkou (2:1).

5.1.7 Tmelení

V omítce malby sv. Václava byly okraje větších defektů před tmelením obtmeleny. Na obtmelení byl použit tmel s následujícím složením:

1:2,5 - pojivo: plnivo

Recept pojiva v této směsi:

1:3 – NHL 3,5 (1:1-NHL: H20): hašené vápno

Plnivo: Křemičitý písek, frakce < 3mm

Hlubší defekty byly dále nejprve tmeleny hrubší jádrovou maltou s následujícím složením:

1:3 - pojivo: plnivo

Recept pojiva v této směsi:

1:3 – NHL 3,5 (1:1-NHL: H₂O): hašené vápno

Plnivo: Křemičitý písek, neprosátý

Na zatáhnuté jádro byla pak aplikována svrchní malta s přesátým pískem (velikost zrna cca < 0,7 mm). Tato vrstva byla nanášena v maximální tloušťce 0,5 cm. Povrch byl po zatáhnutí upraven syntetickým filcem a následně dohlazen špachtlí. Struktura povrchu byla částečně přizpůsobena hrubší struktuře okolní původní omítky, zároveň byla přizpůsobena tomu, aby bylo možné ji při bližším pohledu snadno odlišit. Složení malty bylo následující:

1:3 - pojivo: plnivo

Recept pojiva v této směsi:

1:3 – NHL 3,5 (1:1-NHL: H₂O): hašené vápno

Plnivo: Křemičitý písek, frakce < 3mm

5.1.8 Retušování, rekonstrukce

Na tmelech a místech, kde došlo k ztrátě barevné vrstvy, byla provedena lokální retuš. Nanášena byla v lazurních vrstvách v mírně světlejším valéru než byl okolí originál malby. V místech dochované malby bylo tvarosloví doplněno pouze tam, kde bylo jednoznačné. V oblasti tmelů došlo k rozsáhlým rekonstrukcím, které probíhaly na základě podkladů a záměru (viz kapitoly 3.2.5. a 4.2.). K retuši byla použita 2% akrylátová disperze K9 ve vodě a minerální pigmenty.

Rozsáhle rekonstruovány, případně poupravovány, byly následující části maleb:

Obě malby

Rekonstruován byl dekorativní pás v rámu, a to zejména v spodní polovině díla, kde se téměř nedochoval.

Sv. Václav

Koruna - Před restaurováním byla koruna zakončena po stranách do špiček, což neodpovídá původní podobě dochované na fotografiích ani ikonografii sv. Václava. Koruna byla retuší po stranách zakulacena. (obr. 72, 73)

Pravá ruka sv. Václava – Ve stavu před restaurováním pravá ruka držela štít. Podle průzkumu a na základě dochovaných fragmentů malby meče na štítě měla tato ruka držet rukojeť meče, nikoliv štít. Tato pozdní rekonstrukce zřejmě z roku 2001 byla proto retuší opravena. (obr. 78, 79)

Znak Orlice na štítu – Na archivní fotografii a také na soše z kostela sv. Mikuláše byl na štítě vyobrazen jeden z atributů sv. Václava, svatováclavská orlice. Bylo tedy přistoupeno k její rekonstrukci. Pro tuto rekonstrukci neexistovaly podrobné podklady, orlice byla na základě studia tohoto znaku nově navržena. (obr. 80, 81)

Spodní část figury, nohy – Toto místo bylo rekonstruováno podle obvodové linie, vymezené ostrou linkou a okolní zlacenou plochou. Rekonstrukce se částečně opírala o fotografii z roku 1930, zejména byla ale inspirována postojem světce ze sochy. Při rekonstrukci podle sochy bylo ovšem nutné klást důraz na míru dochování a také plošší rukopis okolní malby. (obr. 84, 85)

Sv. Vojtěch

Brada, vousy – V tomto místě došlo k chybné rekonstrukci díla při minulém zásahu. Tvar vousu světce byl proto pozměněn přibližně do původní podoby. Změna byla vytvořena na základě historické fotografie a sochy. (obr. 94, 95)

Horní část berly – Na této části se po poslední rekonstrukci nacházel zkorodovaný nátěr (tmavé zelené fragmenty barvy). Stopy fragmentů zlata na tomto místě nebyly patrné, tudíž bylo pravděpodobné, že berla byla původně pojednána jinak než pozadí. I podle historické fotografie bylo toto místo méně kontrastní než ve stavu před restaurováním. Vyzlacení této plochy by mohlo vést k vizuálnímu slití berly s pozadím, tento efekt byl nežádoucí. Proto byla tato plocha retušována v neutrálním tónu omítky. (obr. 94, 95)

Draperie na lokti pravé ruky (obr. 100, 101), draperie pláště pod pravou rukou, draperie na spodní části pláště (obr. 102, 103) – Při minulé rekonstrukci zřejmě došlo k tvarové změně v těchto místech, která neodpovídala anatomickému postavení figury ani logické skladbě draperie. Zároveň byla v těchto místech malba značně poškozena. Tato místa byla rekonstruována dle tvarosloví na soše a porovnáváním s historickou fotografií, s důrazem na rukopis malby.

Ostatní plochy díla byly provedeny v lokální retuši a tvarosloví bylo částečně rekonstruováno podle dochovaných fragmentů.

5.1.9 Rekonstrukce zlacení

Průzkumem bylo zjištěno, že pozadí maleb bylo pokryto plátkovým zlatem. Bylo přistoupeno k rekonstrukci původní podoby této plochy. Rekonstrukce zlacení mělo následovný postup. Plocha byla očiš-

těna od prachových nečistot a následně přetřena univerzální základovou barvou – Eternal - v pískové barvě. Plátkové zlato bylo aplikováno na tříhodinový mixtionový podklad. Po položení plátků zlata byly nepřilepené části zlata sprášeny („okérovány“) štětcem. Na menší ploše ve spodní části malby sv. Vojtěcha byla provedena zkouška zlacení s různými povrchovými úpravami – patinací (obr. 64, 65). Na základě konzultací a vzhledem k velkému exponování fasády vůči povětrnosti bylo rozhodnuto rekonstruovat zlacení bez patinace.

5.2 Postup restaurátorských prací na sgrafitu Božetěcha

5.2.1 Čištění

Zaschlé stékance zřejmě fasádní barvy byly odstraněny mechanicky za použití skalpelu. Prach a nečistoty, které pokrývaly v malé vrstvě celý povrch maleb, byly odstraněny suchou cestou za použití čistící houby Akapad. Biologické depozity – pavučiny - nacházející se zejména v rozích maleb, byly odstraněny suchým štětcem.

5.2.2 Retušování

Na retušování chybějícího intonaca bianca byla použita směs bílého vzdušného vápna zředěného 2% akrylátovou disperzí K9 ve vodě. Vápenná směs byla pak přibarvována do o přibližně tón světlejší barevnosti, než bylo původní intonaco bianco, za použití minerálních pigmentů. Na retuš intonaca colorata byly použity minerální pigmenty pojené 2% akrylátovou disperzí K9 ve vodě. Preretušována byla také okrová část rámování. Pomocí této jemné retuše ve všech barvách sgrafita bylo dosaženo požadovaného obnovení kontrastu.

5.3 Použité materiály

1. Čištění

Čistící houba Akapad hard (vulkanizovaný latex; distributor: Kremer Pigmente GmbH & Co. KG)

2. Čištění biologického napadení

Mechstop (výrobce Imesta s.r.o.)

3. Hlubková konsolidace omítky

KSE 100 (konsolidant na bázi esteru kyseliny křemičité bez obsahu rozpouštědel; výrobce: Remmers s.r.o.)

CaLoSil® E25 (vápenná ethanolová nanosuspenze; výrobce: IBZ Salzchemie GmbH & Co. KG)

Technický líh

5. Injektování omítkových dutin

Ledan TA 1 (injektážní směs na bázi bílého vzdušného vápna; výrobce: Tecno Edile Toscana)

Poraver® (expandované sklo; výrobce: Dennert Poraver GmbH)

Calcidur® NHL 3,5 (přírodní hydraulické vápno; výrobce: Otterbein)

6. Tmelení

Bílé vzdušné vápno Ca(OH)_2

Křemičitý písek Horka

Mramorová moučka (distributor: Kremer Pigmente GmbH & Co. KG)

Calcidur® NHL 3,5 (přírodní hydraulické vápno; výrobce: Otterbein)

7. Retušování

K9 (akrylátová disperze; distributor: Kremer Pigmente GmbH & Co. KG)

Minerální pigmenty (distributor: Kremer Pigmente GmbH & Co. KG)

Kaput Mortum Kysličník železa

Francouzský okr Siena přírodní

Umbra pálená Kostní čern

Zem zelená Titanová běloba Ultramarín

5.4 Doporučený ochranný režim památky

Hlavní příčinou poškození omítky i barevné vrstvy byly povětrnostní vlivy extrémnějších klimatických podmínek v této geografické oblasti a také severozápadní orientace díla. I přes snahu o maximální kvalitu provedeného zásahu budou i nadále díla vystavena těmto podmínkám a nebude tedy možno zabránit jejich poškození. O této skutečnosti také svědčí krátkodobá trvanlivost minulých zásahů, a to zejména zásahu z roku 2001. Jedinou ochranou maleb proti působení zdejších povětrnostních vlivů, by byla instalace pevného průhledného materiálu přes malby, pod kterým by bylo zajištěno proudění vzduchu. Ochranná konstrukce by musela být navrhována odborníkem na toto konkrétní místo. V tomto případě by však mohlo dojít k estetickému nabourání stavební památky jako celku. K této metodě se většinou přistupuje v případě děl, kde je z původního materiálu dochována velká část, a díla sama o sobě jsou vysoce významná.

Bez tohoto stavebně invazivního zásahu je nutno, pro maximální předejití havarijního stavu a ztráty autenticity děl, průběžně pečlivě kontrolovat díla i jejich okolí. Nutno je klást důraz na oplechování, stav krytiny a okapů, a také kontrolovat případný pohyb omítky a vznik prasklin. I praskliny malých rozměrů je nutné okamžitě odborně servisovat odborníkem. Jakékoliv úpravy a opravy týkající se nástěnných maleb a jejich okolí je nutné konzultovat s restaurátory a příslušnými orgány památkové péče. Všechny úpravy a opravy by měl vykonat odborný restaurátor.

6. POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY

HEGR, Jindřich; CRHA, Zdeněk; HRUŠKA, Jiří; MATĚJÍČEK, Bohumil. Restaurátorská zpráva o stavu a opravě „Suchardova domu“ v Nové Pace, okr. Jičín. Městský úřad Nová Paka. Praha, 1972.

KRUMMHOLZ, Martin. Stanislav Sucharda 1866-1916. Katalog k výstavě. Městské muzeum Nová Paka. Nová Paka, 2006.

LESNIAKOVÁ, Petra. Materiálový průzkum vzorků nástěnných maleb. Fakulta restaurování Univerzity Pardubice. Litomyšl, 2017.

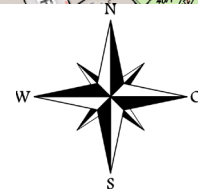
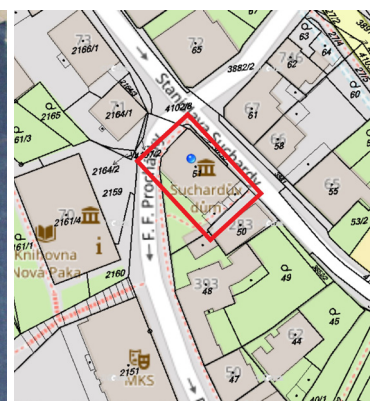
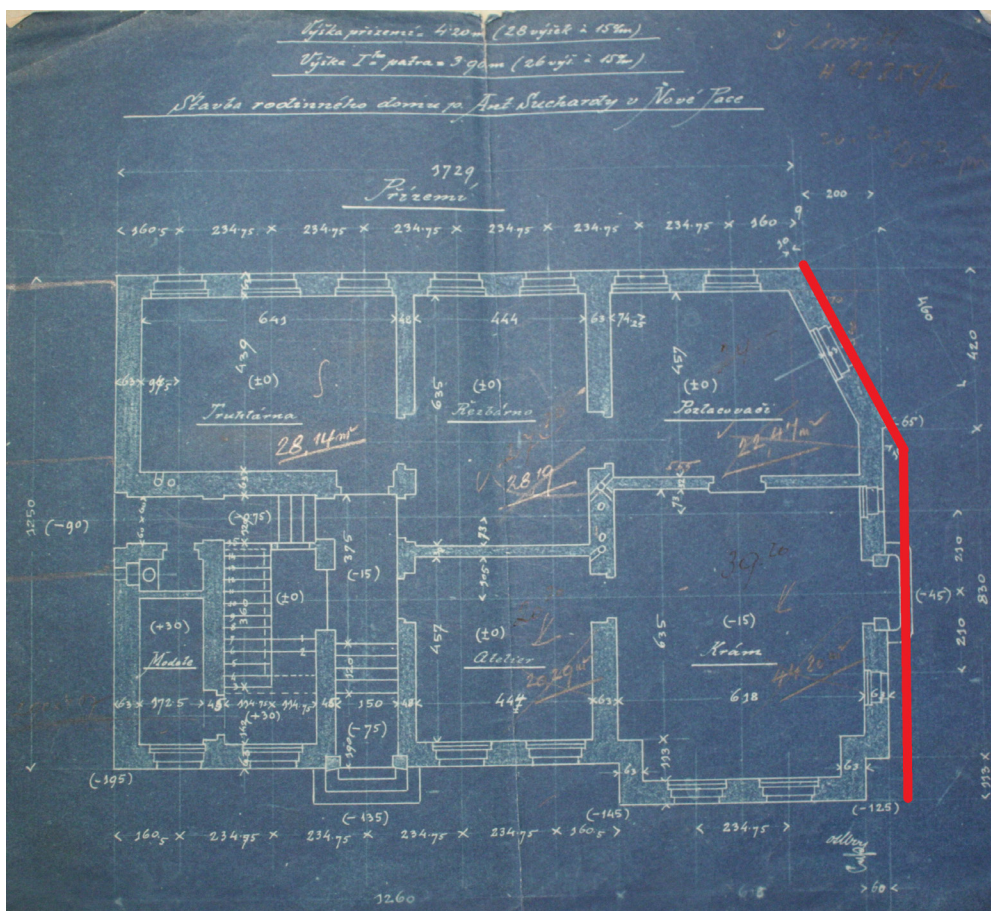
MUNZAROVÁ, Sylvie; STEJSKAL, Jiří. Restaurátorský záměr na práce na výzdobě fasády Suchardova domu v Nové Pace. Městský úřad Nová Paka. Praha, 2001.

SCHAUBER, Vera; SCHINDLER, Hanns Michael. Rok se svatými. Karmelitánské nakladatelství, 2002.

7. OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Obr. 3: Severozápadní průčelí budovy Městského muzea - Suchardova domu.

Obr. 4: Půdorys budovy Suchardova domu s červeně vyznačeným průčelím s restaurovanými figurami (zdroj foto: Archiv Městského muzea). Grafické znázornění polohy Suchardova domu v současné katastrální mapě (<http://www.ikatastr.cz/>).

Obr. 5: Malba sv. Václava. Stav před restaurováním, foto v denním světle.

Obr. 6: Malba sv. Vojtěcha. Stav před restaurováním, foto v denním světle.

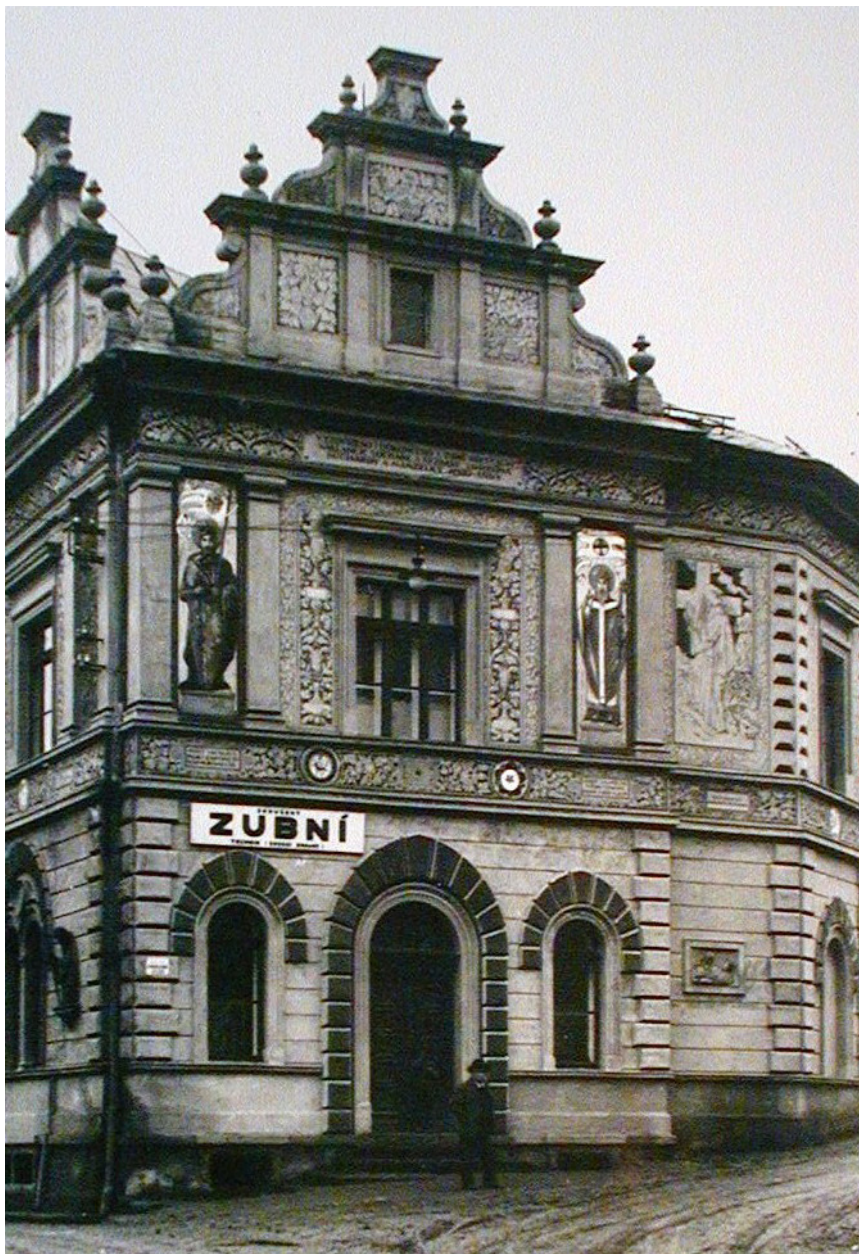
Obr. 7: Sgrafito Božetěcha. Stav před restaurováním, foto v denním světle.

Obr. 8: Socha sv. Václava v kostele sv. Mikuláše v Nové Pace. Autorem díla je Stanislav Sucharda.

Obr. 9: Socha sv. Vojtěcha v kostele sv. Mikuláše v Nové Pace. Autorem díla je Stanislav Sucharda.

Obr. 10: Severozápadní průčelí budovy současného Městského muzea - Sušardovha domu na archivní fotografii, kolem roku 1930. (Zdroj: *Archiv Městského muzea*)

Obr. 11: Severozápadní průčelí budovy současného Městského muzea - Sušardovadomu na archivní fotografii z 50 let 20. století. (Zdroj: *Archiv Městského muzea*)

Obr. 12: Detail části severozápadního průčelí budovy současného Městského muzea - Suchardova domu. Archivní fotografie kolem roku 1930. Originální (původní) podoba maleb a sgrafita. (Zdroj: Archiv Městského muzea)

Obr. 13: Detail části severozápadního průčelí budovy současného Městského muzea - Suchardova domu. Archivní fotografie z 50 let 20. století. Malba sv. Vojtěcha a sgrafito Božetěcha před restaurátorským zásahem v roce 1972. (Zdroj: HEGR, Jindřich; CRHA, Zdeněk; HRUŠKA, Jiří; MATĚJÍČEK, Bohumil. Restaurátorská zpráva o stavu a opravě „Suchardova domu“ v Nové Pace, okr. Jičín. Městský úřad Nová Paka. Praha, 1972.)

Obr. 14: Detail portrétní část malby sv. Václava. Stav před restaurátorským zásahem v roce 1972.

(Zdroj Obr. 14,15: HEGR, Jindřich; CRHA, Zdeněk; HRUŠKA, Jiří; MATĚJČEK, Bohumil. Restaurátorská zpráva o stavu a opravě „Suchardova domu“ v Nové Pace, okr. Jičín. Městský úřad Nová Paka. Praha, 1972.)

Obr. 15: Detail spodní části malby sv. Václava - sokl figury. Stav před restaurátorským zásahem v roce 1972.

Obr. 16: Detail spodní části malby sv. Václava - sokl. Jde zřejmě o průběh restaurátorských prací v roce 1972 - stav po vytmelení a první fázi retuší. V původní dokumentaci není uveden popis fotografie.

Obr. 17: Detail malby štítu s mečem sv. Václava. Jde zřejmě o průběh restaurátorských prací v roce 1972 - stav po vytmelení a první fázi retuší. V původní dokumentaci není uveden popis fotografie.

(Zdroj Obr. 16,17: HEGR, Jindřich; CRHA, Zdeněk; HRUŠKA, Jiří; MATĚJČEK, Bohumil. Restaurátorská zpráva o stavu a opravě „Suchardova domu“ v Nové Pace, okr. Jičín. Městský úřad Nová Paka. Praha, 1972.)

Obr. 18: Detail portrétní části malby sv. Vojtěcha. Stav před restaurátorským zásahem v roce 1972.

Obr. 19: Detail spodní části roucha sv. Vojtěcha. Stav před restaurátorským zásahem v roce 1972.

Obr. 20: Detail portrétní části malby sv. Vojtěcha. Jde zřejmě o průběh restaurátorských prací v roce 1972 - stav po vytmelení a první fázi retuší. V původní dokumentaci není uveden popis fotografie.

Obr. 21: Detail malby levé ruky sv. Vojtěcha. Jde zřejmě o průběh restaurátorských prací v roce 1972 - stav po první fázi retuší. V původní dokumentaci není uveden popis fotografie.

Obr. 22: Detail portrétní části malby a celkové figury sv. Vojtěcha. Stav před restaurátorským zásahem v roce 2001.

Obr. 23: Detail portrétní části malby sv. Vojtěcha. Stav po restaurátorském zásahu v roce 2001.

(Zdroj Obr. 22,23: MUNZAROVÁ, Sylvie; STEJSKAL, Jiří. Restaurátorský záměr na práce na výzdobě fasády Suchardova domu v Nové Pace. Městský úřad Nová Paka. Praha, 2001.)

Obr. 24: Detail portrétní části sgrafita Božetěcha. Stav před restaurátorským zásahem (resp. rekonstrukcí) v roce 1972.

Obr. 25: Detail části sgrafita Božetěcha. Stav před restaurátorským zásahem (resp. rekonstrukcí) v roce 1972.

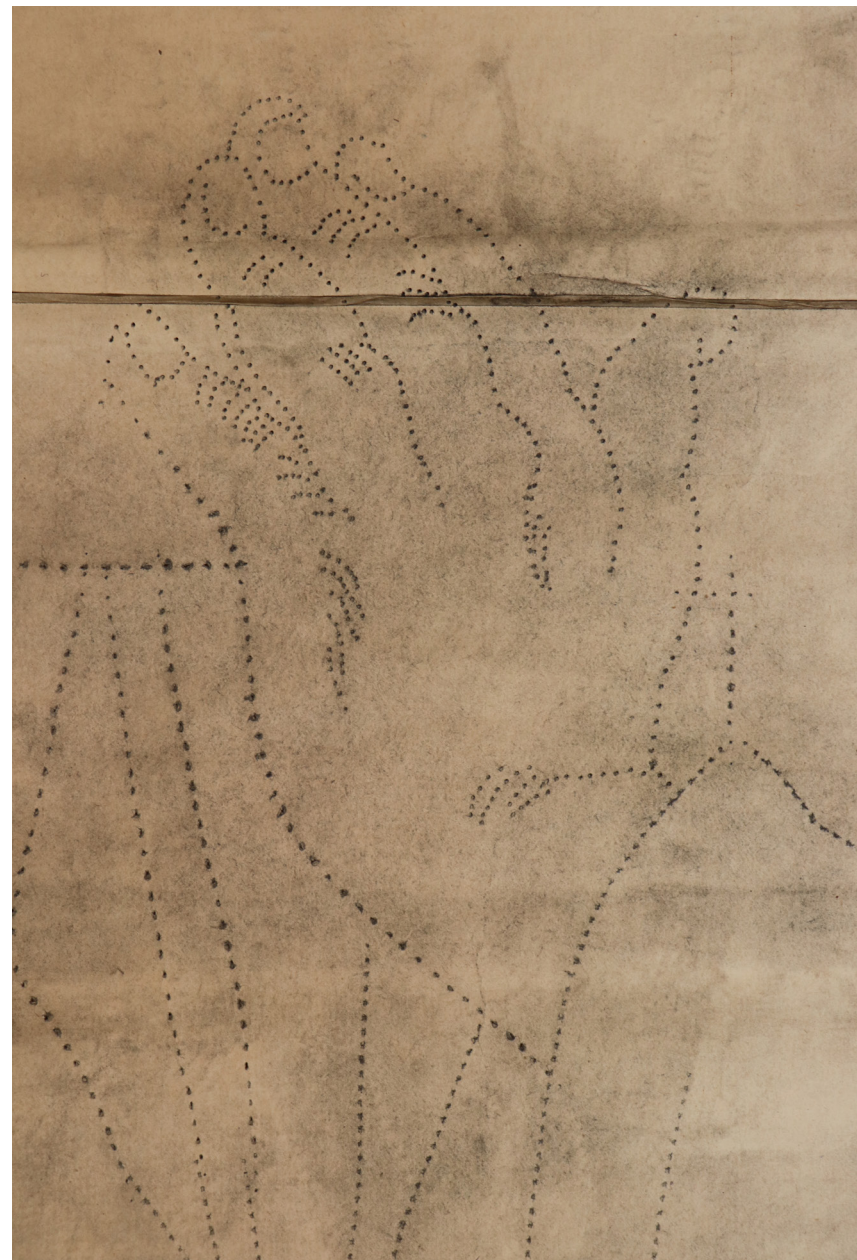
Obr. 26: Detail portrétní části sgrafita Božetěcha. Stav před restaurátorským zásahem v roce 2001. (Zdroj Obr. 22,23: MUNZAROVÁ, Sylvie; STEJSKAL, Jiří. Restaurátorský záměr na práce na výzdobě fasády Suchardova domu v Nové Pace. Městský úřad Nová Paka. Praha, 2001.)

Obr. 27: Detail portrétní části sgrafita Božetěcha. Stav po restaurátorském zásahu v roce 2001. (Zdroj Obr. 22,23: MUNZAROVÁ, Sylvie; STEJSKAL, Jiří. Restaurátorský záměr na práce na výzdobě fasády Suchardova domu v Nové Pace. Městský úřad Nová Paka. Praha, 2001.)

Obr. 28: Pauza použita k rekonstrukci sgrafita Božetěcha v roce 1972 (datace uvedena na zadní straně pauzy). (Zdroj: Archiv Městského muzea)

Obr. 29: Detail ruky na pauze použité k rekonstrukci sgrafita Božetěcha v roce 1972 (datace uvedena na zadní straně pauzy). K přenosu byla použita technika spolvero. (Zdroj: Archiv Městského muzea)

Obr. 30: Pauza použita k rekonstrukci sgrafita Božetěcha zřejmě v roce 2001 (datace nebyla uvedena). (Zdroj: Archív Městského muzea)

Obr. 31: Detail portrétu pauzy použité k rekonstrukci sgrafita Božetěcha, zřejmě v roce 2001 (datace nebyla uvedena). K přenosu byla použita technika spolvero. (Zdroj: Archív Městského muzea)

Obr. 32: Průčelní fasáda Suchardovy první vily ve Slavíčkově ulici v Praze. (zdroj: <http://www.prague.eu/object/2961/praha-bubenec-vila-cp.-151-v-ul.-slavickova-01.jpg>)

Obr. 33: Freska Božetěcha podle návrhu Mikoláše Alše na vile v Slavíčkově ulici v Praze. (zdroj: https://s3.amazonaws.com/gs-geo-images/9388c96f-1b89-4135-a4ae-8391ab22fff8_1.jpg)

Obr. 34: Horí část malby sv. Václava - prapor, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. Po obvodu praporu je vidět reliéfně vystupující zlácené plochy pozadí. Také byly zvýrazněny hlubkové defekty v omítce.

Obr. 35: Portrétní část malby sv. Václava, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. Po obvodu svatozáře, části praporu, ramen a rámování je vidět reliéfně vystupující zlácené plochy pozadí. Světlo také zvýraznilo hrubší strukturu omítky a její poškození tzv. alevolizací (zejména uvnitř svatozáře). V dolním levém rohu je také vidět odlišnou strukturu povrchu tmelu oproti omítce originální.

Obr. 36: Spodní část malby sv. Václava - sokl, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. Světlo zvýraznilo odlišnou strukturu omítek tmelu a originálu. Zvýraznila se také prasklina mezi těmito plochami, v minulosti již vypravená (patrně 2001). Světlo dalo vyniknout také ryté kresbě soklu do omítky tmelu.

Obr. 37: Část malby sv. Václava - štít a draperie, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. Světlo zvýraznilo odlišnou strukturu omítek tmelu a originálu. Zvýraznil se také zdvižený okraj originální omítky oddělené od tmelu.

Obr. 38: Portrétní část malby sv. Vojtěcha, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. Světlo zvýraznilo degradaci omítky v podobě drobných kružnic a spirál - tzv. alveolizace. Byla také zvýrazněna hranice mezi zlaceným pozadím a malbou svatozáře. Také vynikl střed ryté kružnice, která svatozář opisuje.

Obr. 39: Malba pravé ruky sv. Vojtěcha, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. Světlo zvýraznilo odskok mezi zlaceným pozadím a malbou světce. Zvýraznilo se také poškození omítky a barevná vrstva, jejíž fragmenty tvoří reliéf.

Obr. 40: Malba rukou a trupu sv. Vojtěcha, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. Světlo zvýraznilo výškový rozdíl u hranic praskliny způsobené rozšiřující se meziomítkovou dutinou. Zvýraznilo se také strukturalní poškození omítky tzv. alveolizací.

Obr. 41: Detail spodní části malby sv. Vojtěcha - sokl, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. Světlo dalo vyniknout hrubé struktuře omítky, poškození vymytím (vertikálnější stopa degradace). Také vynikla část zlaceného pozadí, která zde vystupuje nad rovinu okolní omítky (v největším odsokku cca 0,4 cm).

Obr. 42: Detail části zlaceného pozadí sv. Vojtěcha - nad rameny, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. V bočním nasvícení vynikla hrubá struktura omítky a degradace kovové povrchové úpravy, která se zachovala jen na vršcích omítky. Kov se také od povrchu zvedá v šupinách.

Obr. 43: Detail části rámování a praporu malby Sv. Vojtěcha, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. V bočním nasvícení vynikla rytá linie v pásech rámování a odskok kolem zlaceného pozadí a malby praporu.

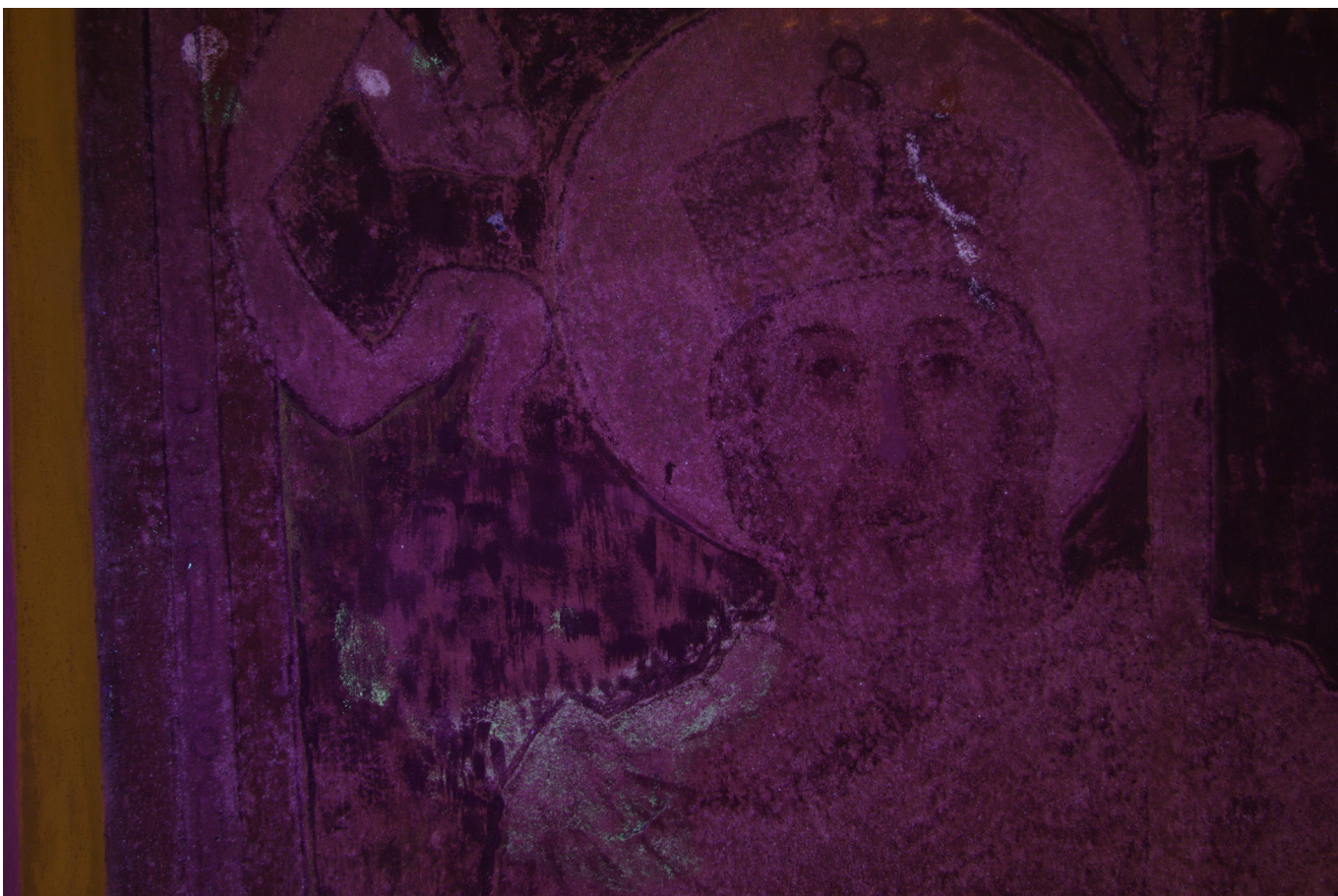
Obr. 44: Portrétní část sgrafita Božetěcha, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. Ve světle vynikla hladká jemně filcovaná struktura omítky. Vynikl také reliéf ryté kresby v omítce a její rozdílná hloubka provedení.

Obr. 45: Detail části sgrafita Božetěcha, v ostrém bočním nasvícení před restaurováním. Ve světle vynikla hladká jemně filcovaná struktura omítky. Vynikl také reliéf ryté kresby v omítce a její rozdílná hloubka provedení.

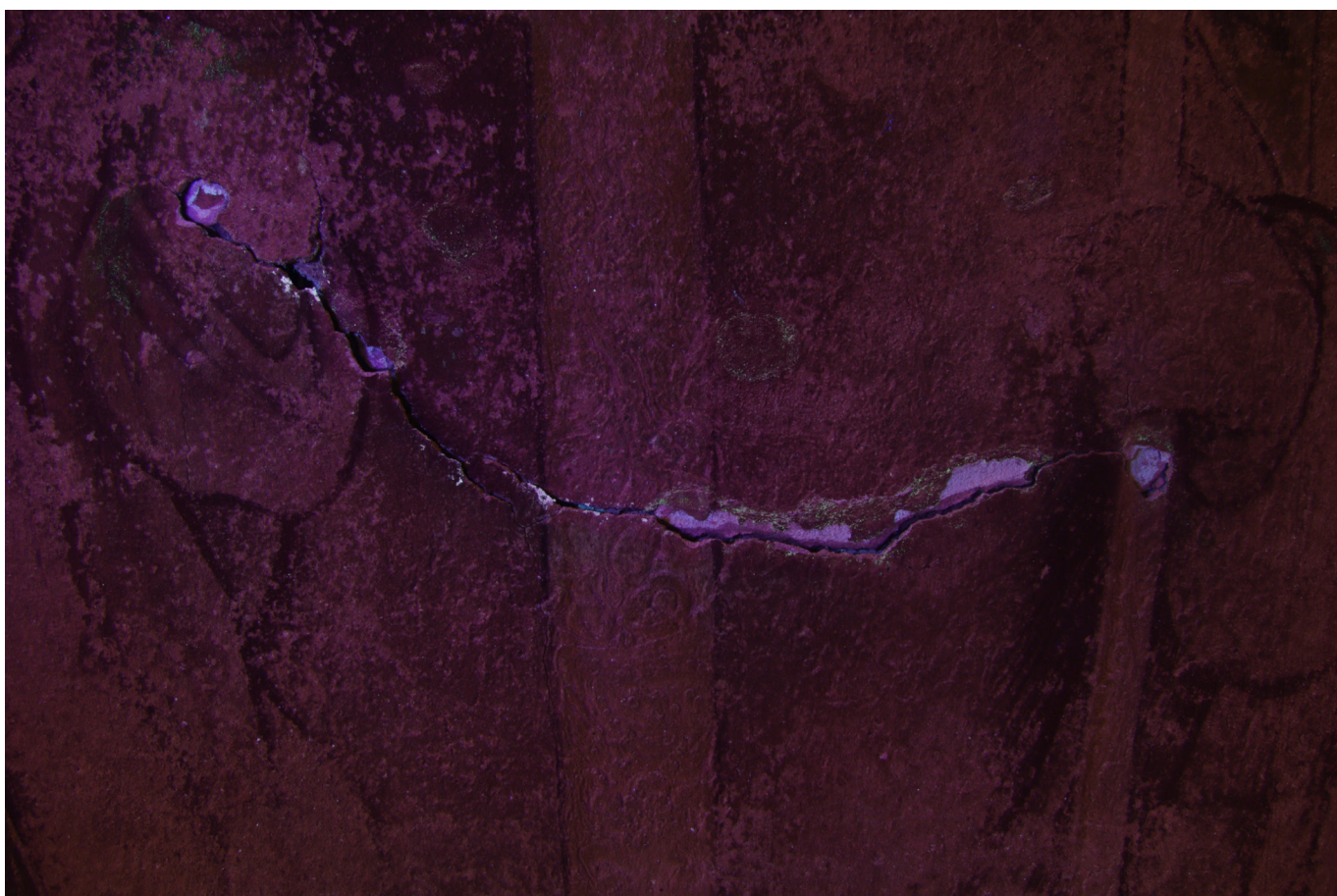
Obr. 46: Portrétní část malby sv. Václava, v umělém halogenovém nasvícení před restaurováním.

Obr. 47: Portrétní část malby sv. Václava, při nasvícení UV lampou, před restaurováním.

Obr. 48: Část malby trupu sv. Vojtěcha, v umělém halogenovém nasvícení před restaurováním.

Obr. 49: Část malby trupu sv. Vojtěcha, při nasvícení UV lampou, před restaurováním.

Obr. 50: Převádění obrysových linií malby na pvc folii, která byla použita k rozkresbě a převedení rekonstrukcí. Postup práce na malbě sv. Václava. Stav před restaurováním.

Obr. 51: Převádění obrysových linií malby na pvc folii, která byla použita k rozkresbě a převedení rekonstrukcí. Postup práce na malbě sv. Vojtěcha. Stav před restaurováním.

Obr. 52: Postup injektážních prací na malbě sv. Václava. Mokrý skvrny značí prostor v omítce, do kterého zatekla injektážní směs.

Obr. 53: Postup injektážních prací na malbě sv. Václava. Přítlak za pomoci prakovací metody pomáhá k částečnému navrácení zdvižené omítky do původní roviny. Injektáž byla na této malbě prováděna před i po vyjmutí tmelů.

Obr. 54: Aplikace injektážní směsi do největší omítkové dutiny na ploše malby sv. Vojtěcha.

Obr. 55: Postup injektážních prací na malbě sv. Vojtěcha. Přítlak za pomoci prakovací metody pomáhá k částečnému navrácení zdvižené omítky do původní roviny.

Obr. 56: Detail části omítky malby sv. Václava po odstranění starých tmelů. Omítka musela být lokálně zabezpečena přelepy z japonského papíru, aby nedošlo k její ztrátě.

Obr. 57: Detail části omítky malby sv. Václava po odstranění starých tmelů. Zde došlo k ztrátě koheze a adheze omítky v tenkých plátech.

Obr. 58: Část malby sv. Václava po odstranění starého tmelu a obtmelení po jeho okrajích. V tomto případě byla část jádrové omítky starého tmelu po její dobrý stav ponechána.

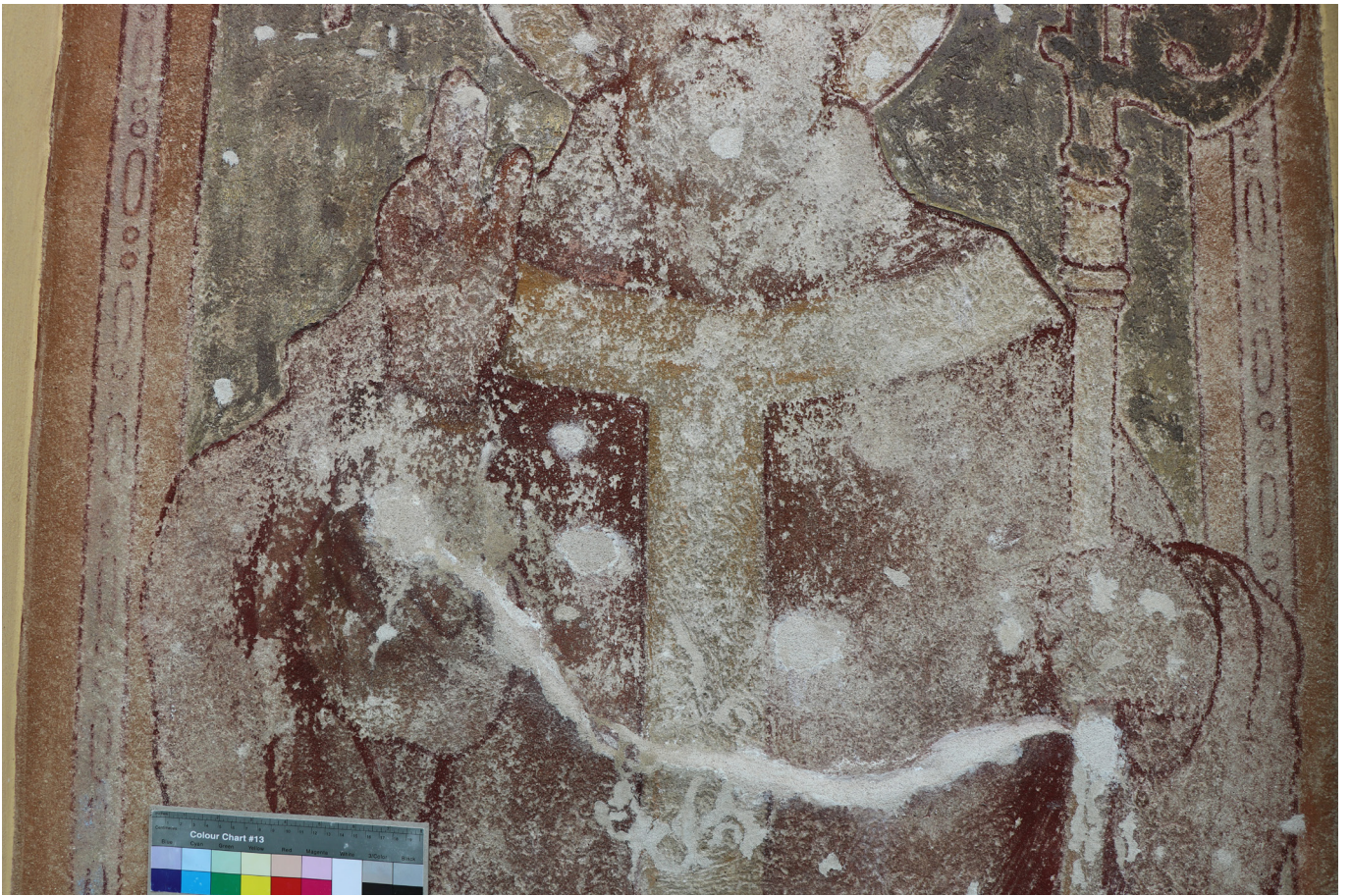
Obr. 59: Část malby sv. Václava po odstranění staršího tmelu a obtmelení po jeho okrajích. V tomto případě byla část jádrové omítky starého tmelu pro její dobrý stav ponechána. Jádro bylo také ponecháno ve vrchní střední části, kde by při nadměrném tlaku při odstraňování hrozila ztráta originální omítky s malbou.

Obr. 60: Střední část malby sv. Václava. Stav po vymělení.

Obr. 61: Spodní soklová část malby sv. Václava. Stav po vymělení.

Obr. 62: Střední část malby sv. Vojtěcha. Stav po vytmelení.

Obr. 63: Spodní soklová část malby sv. Vojtěcha. Stav po vytmelení.

Obr. 64: Příprava podkladů na zlacení. 1 - izolační barevný nátěr Eternal. 2 - lepicí vrstva mixtionu pod zlato. Spodní část malby sv. Vojtěcha. Fotografie v denním světle.

Obr. 65: Zkoušky patinace zlacení. 1 - silnější lazura; 2 - mechanická patinace; 3 - mechanická patinace s ještě silnější lazuro; 4 - mechanická patinace; 5 - mechanická patinace s nejsilnější lazuro. Spodní část malby sv. Vojtěcha. Fotografie v denním světle.

Obr. 66: Aplikace zlata na povrch omítky.

Obr. 67: Tzv. „kérování“ povrchu zlata po aplikaci - sprášování zbytků neuchyceného zlata z povrchu.

Obr. 68: Celek malby sv. Václava, stav před restaurováním.

Obr. 69: Celek malby sv. Václava, stav po restaurování.

Obr. 70: Část malby sv. Václava - prapor, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 71: Část malby sv. Václava - prapor, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 72: Část malby sv. Václava - portrét, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 73: Část malby sv. Václava - portrét, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 74: Detail portrétní malby sv. Václava, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 75: Detail portrétní malby sv. Václava, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 76: Část malby sv. Václava - ramena, trup, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 77: Část malby sv. Václava - ramena, trup, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 78: Detail malby rukou sv. Václava, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 79: Detail malby rukou sv. Václava, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 80: Část malby sv. Václava - štít, nohy, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 81: Část malby sv. Václava - štít, nohy, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 82: Detail části malby sv. Václava - štít, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 83: Detail části malby sv. Václava - štít, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 84: Část malby sv. Václava - sokl, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 85: Část malby sv. Václava - sokl, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 86: Detail části malby sv. Václava - část rámování. Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 87: Detail části malby sv. Václava - část rámování. Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 88: Detail části malby sv. Václava - část rámování (horní částs odstraňovanou přemalbou). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 89: Detail části malby sv. Václava - část rámování (horní část). Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 90: Celek malby sv. Vojtěcha, stav před restaurováním.

Obr. 91: Celek malby sv. Vojtěcha, stav po restaurování.

Obr. 92: Část malby sv. Vojtěcha - prapor, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 93: Část malby sv. Vojtěcha - prapor, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 94: Část malby sv. Vojtěcha - portrét, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 95: Část malby sv. Vojtěcha - portrét, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 96: Detail portrétní malby sv. Vojtěcha, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 97: Detail portrétní malby sv. Vojtěcha, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 98: Část malby sv. Vojtěcha - trup. Místo největší praskliny, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 99: Část malby sv. Vojtěcha - trup. Místo největší praskliny, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 100: Část malby sv. Vojtěcha - světcův pravý loket. Místo největší praskliny, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 101: Část malby sv. Vojtěcha - světcův pravý loket. Místo největší praskliny, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 102: Část malby sv. Vojtěcha před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 103: Část malby sv. Vojtěcha po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 104: Část malby sv. Vojtěcha před restaurováním. Místo největší praskliny. Fotografie v denním světle.

Obr. 105: Část malby sv. Vojtěcha po restaurování. Místo největší praskliny. Fotografie v denním světle.

Obr. 106: Část malby sv. Vojtěcha před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 107: Část malby sv. Vojtěcha po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 108: Část malby sv. Vojtěcha před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 109: Část malby sv. Vojtěcha po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 110: Část malby sv. Vojtěcha - sokl, před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 111: Část malby sv. Vojtěcha - sokl, po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 112: Část malby sv. Vojtěcha, dekor rámování - v horní části (s odstraňovanou přemalbou). Stav před restaurováním. Fotografie v denním světle.

Obr. 113: Část malby sv. Vojtěcha, dekor rámování - v horní části. Stav po restaurování. Fotografie v denním světle.

Obr. 114: Celek sgrafita Božetěcha před restaurováním.

Obr. 115: Celek sgrafita Božetěcha po restaurování.

Obr. 116: Pohled na severozápadní fasádu Suchardova domu před restaurováním , duben 2017.

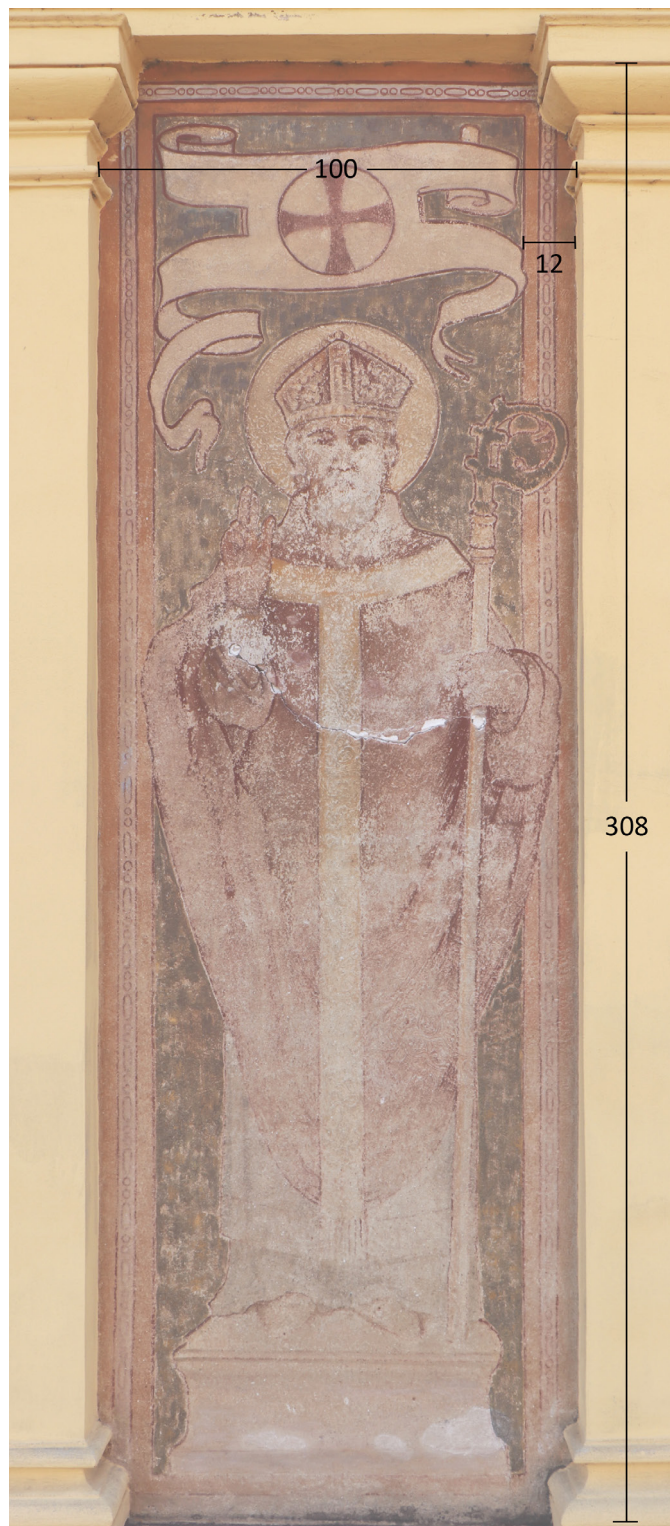

Obr. 117: Pohled na severozápadní fasádu Suchardova domu po restaurování, červenec 2017.

8. GRAFICKÁ PŘÍLOHA

Obr. 118: Grafický zákres rozměrů malby sv. Václava.

Obr. 119: Grafický zákres rozměrů malby sv. Vojtěcha.

Obr. 120: Grafický zakres minulých zásahů na malbě sv. Václava. Všechny tyto prvky byly odstraňovány.

Obr. 121: Grafický zakres poškození, injektáží (2017) a ryté kresby malby sv. Václava.

Obr. 122: Grafický zakres minulých zásahů na malbě sv. Vojtěcha. Všechny tyto prvky byly odstraňovány.

Obr. 123: Grafický zakres poškození, injektáží (2017) a ryté kresby malby sv. Vojtěcha.

Tmely (1972)	Tmely (bílé, 2001)	Linky - odskok úrovní vymytých a nevymytých částí	Sítě prasklin	Výdutě (rozsáhlé dutiny, kapsy)
Nevhovující (odstraňované) přemalby		Rytá kresba	Injektážní otvory	Biologické napadení (lišejníky)
		Praskliny	Dutiny v omítce	Alveolizace

MATERIÁLOVÝ PRŮZKUM VZORKŮ NÁSTĚNNÝCH MALEB NOVÁ PAKA, SUCHARDŮV DŮM NÁSTĚNNÉ MALBY SV. VÁCLAVA A SV. VOJTĚCHA

ZADAVATEL PRŮZKUMU

Ateliér restaurování nástěnné malby a sgrafita, Fakulta restaurování, Univerzita Pardubice
Vedoucí ateliéru Mgr. art. J. Vojtěchovský, Ph.D.

PEDAGOGICKÝ DOZOR / STUDENTI

MgA. Z. Wichterlová / BcA. R. Rajtárová, BcA. A. Beranová

SPECIFIKACE OBJEKTU, LOKALIZACE OBJEKTU

Nová Paka, fasáda Suchardova domu, nástěnné malby na fasádě s motivy sv. Vojtěcha a sv. Václava

ZADÁNÍ PRŮZKUMU, ODBĚR VZORKŮ

Počet a typ dodaných vzorků: 3, odběr provedl restaurátor
Zadání: stratigrafie povrchových úprav, materiálový průzkum
Lokalizace odběru vzorků: detailní snímky míst odběrů jsou uvedeny v Příloze na konci dokumentu

Tab. 1: Přehled vzorků k určení stratigrafie vrstev, identifikaci pigmentů.

Evidenční číslo	Označení, lokalizace, popis
8734	VP1 – Zlacení na omítce, pozadí
8735	VP2 – Souvrství omítky a barevných vrstev (svrchní okrová pravděpodobně přemalba)
8736	VP3 – Souvrství omítky a minimálně tři barevných vrstev (podkladová, světle modrá, kaput mortum)

ZPRÁVA Z MATERIÁLOVÉHO PRŮZKUMU

Počet stran:	14
Autor:	Petra Lesniaková
Místo:	Katedra chemické technologie, Fakulta restaurování, Univerzita Pardubice Jiráskova 3, Litomyšl
Datum:	13. 10. 2017

METODIKA PRŮZKUMU

STRATIGRAFIE POVRCHOVÝCH ÚPRAV

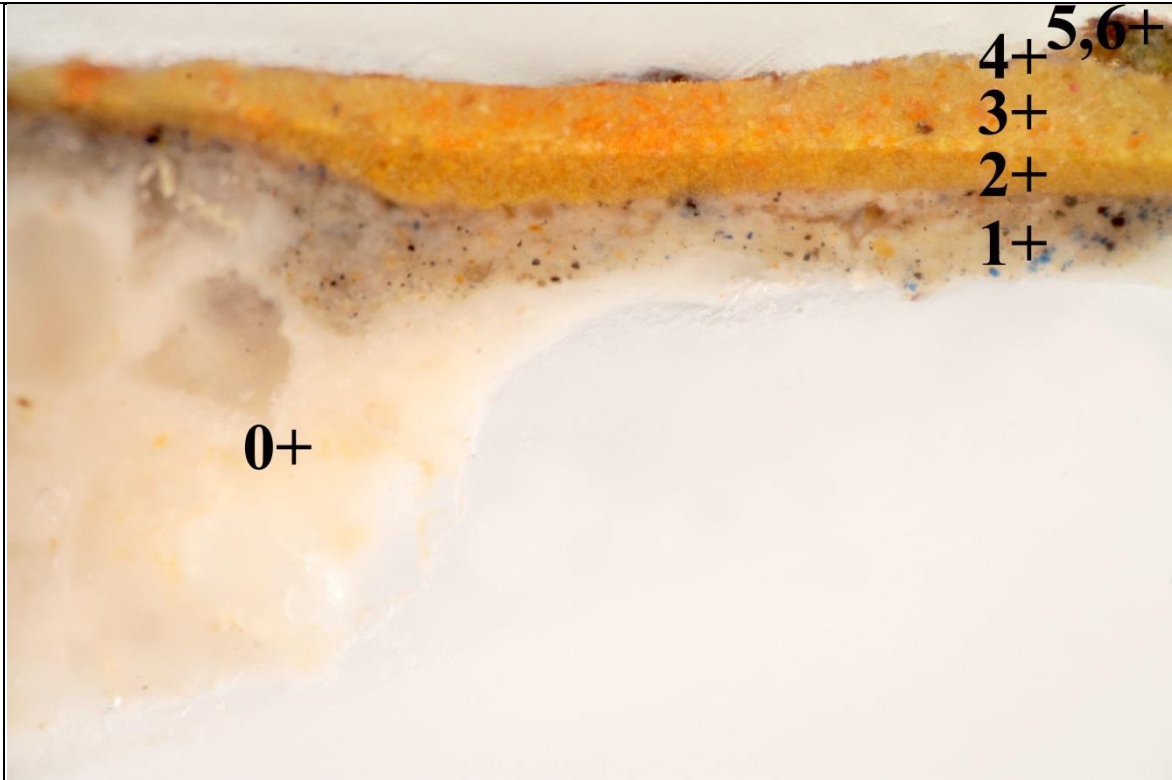
Studium stratigrafie povrchových úprav bylo provedeno s využitím mikroskopických technik světelné/optické a skenovací elektronové mikroskopie (SEM). Vybrané úlomky vzorků byly zdokumentovány stereoskopickým mikroskopem SZM800 (Nikon). K mikroskopickému průzkumu byly připraveny ze vzorků nábrusy (příčné řezy). Nábrusy byly připraveny zalitím vybraných úlomků vzorků do polyesterové pryskyřice GPE 100S a jejich následným sbroušením po vytvrdnutí hmoty. Ke studiu a dokumentaci nábrusů byl využit světelný/polarizační mikroskop Eclipse LV100D-U (Nikon) s digitálním fotoaparátem EOS 1100D (Canon). Pozorování i dokumentace byly provedeny v dopadajícím viditelném, modrém světle a UV záření. Jako imerzní kapalina byla použita demineralizovaná voda. Pouhličené nábrusy byly dále studovány elektronovým mikroskopem Mira 3 LMU (Tescan) v režimu zpětně odražených elektronů (BSE).

MATERIÁLOVÝ PRŮZKUM OMÍTEK A BAREVNÝCH VRSTEV

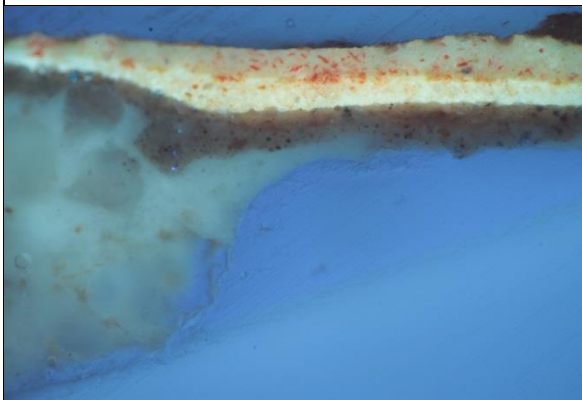
Materiálový průzkum byl proveden na základě určení prvkového složení částí vzorků vybraných pomocí světelné mikroskopie skenovací elektronovou mikroskopií s energiově-disperzní analýzou (SEM/EDX). K tomuto účelu byly využity světelný mikroskop Eclipse LV100D-U (Nikon) a elektronový mikroskop Mira 3 LMU (Tescan) s analytickým systémem Bruker Quantax 2000 (Bruker, XFlash 5010 detektor). Měření bylo provedeno na pouhličených nábrusech ve vysokém vakuu v režimu zpětně odražených elektronů (BSE). Výsledky prvkového složení analyzovaných míst jsou uvedeny v tabulkách na základě atomových procent tak, že prvky s dominantním zastoupením jsou podtrženy, následují prvky s menším zastoupením, přičemž v závorkách jsou uvedeny prvky s minoritním zastoupením. Prvky kyslík a uhlík nejsou ve výsledcích uvedeny.

VÝSLEDKY PRŮZKUMU

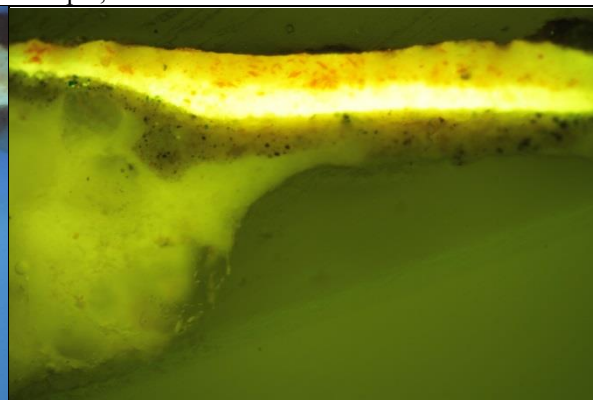
VZOREK 8734

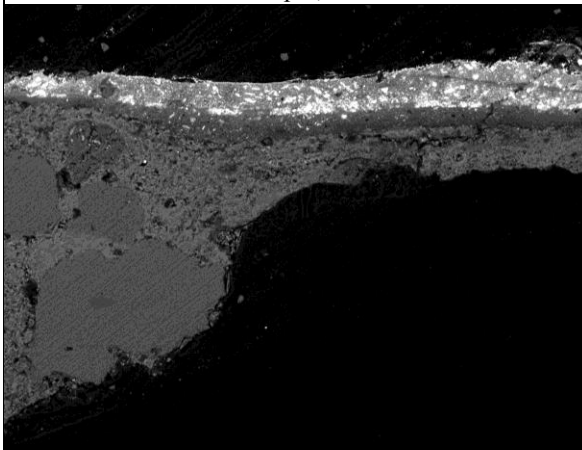
Obr. 1 Světelná mikroskopie, bílé světlo.

Obr. 2 Světelná mikroskopie, UV záření.

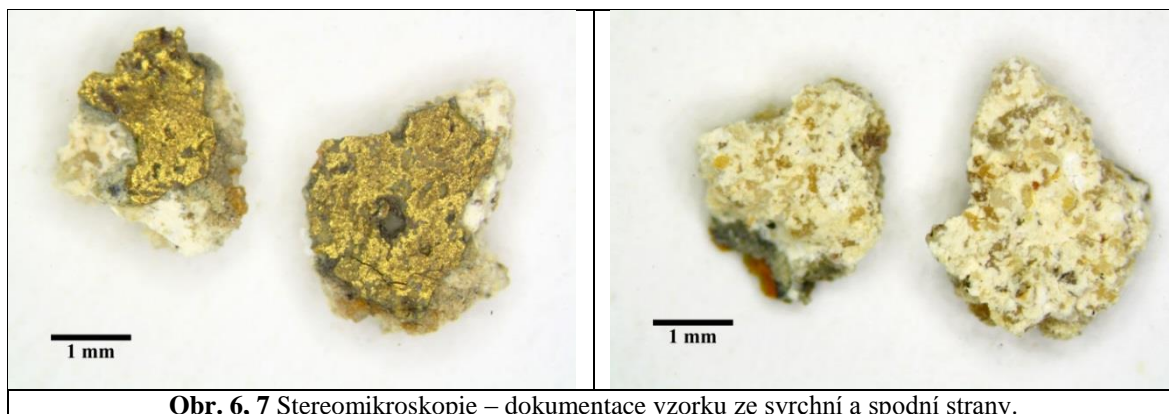
Obr. 3 Světelná mikroskopie, modré světlo.

Obr. 4 Elektronová mikroskopie BSE.

Obr. 5 Místo odběru vzorku, detail.

Obr. 6, 7 Stereomikroskopie – dokumentace vzorku ze svrchní a spodní strany.

Tab. 2: Výsledky mikroskopického průřezu, vzorek 8734.

Číslo vrstvy	Popis vrstvy, světelná mikroskopie	Složení vrstvy – elektronová mikroskopie s prvkovou analýzou (SEM/EDX)
6.	fragment vrstvy s korodovanými kovovými šupinami	<u>Cu</u> (Zn, Cl, S, Si): měď s malým množstvím zinku (cca 4 hm. %) – měděné/mosazné šupiny (tzv. prášková bronz)
5.	fragment zeleno-žluté vrstvy	<u>Ca</u> (Ba, S, Cu, Fe, Si, Pb): uhličitán vápenatý, baryt, okr, olovnatá běloba a/nebo masikot, spíše kontaminace korozními produkty mědi nežli zelený pigment, zřejmě organické pojivo
4.	tenká vrstva se zlatým leskem	<u>Au</u> (Cu, Ag): zlatý plátek
3.	žlutá/oranžová vrstva s oranžovým pigmentem, žluto-modrá UV fluorescence	<u>Pb</u> (Si, Cr, Fe, Cu, Ba, Al, S, Sb, Cl): suřík, zřejmě masikot, nelze vyloučit olovnatou bělobu, baryt, ojediněle rumělka <u>Hg</u> , <u>S</u> , neapolská žluť, okr, chromová žluť – více ve spodní části vrstvy, organické pojivo
2.	okrová/žlutá vrstva, žlutá UV fluorescence	<u>Si</u> , <u>Al</u> , <u>Fe</u> , <u>Pb</u> (Ca, Na, K, Ti, Mg): okr, olovnatá běloba a/nebo suřík či masikot, organické pojivo
1.	zřejmě šedo-běžová vrstva s černým, modrým a žlutým pigmentem	<u>Ca</u> (Si, Al, Na, Fe, Mg, K): uhličitán vápenatý, okr, ultramarín, uhlikatá čern
0.	omítka, béžová	<u>Mezizrný prostor/pojivo Ca</u> (Mg, Si, Fe): uhličitán vápenatý, zřejmě bílé vzdušné vápno, hnědá částice <u>Ca</u> , Fe, Mg, Al, Si (Mn) blíže nespecifikována <u>Plnivo</u> : zejména křemenná zrna <u>Si</u> , silikátové zrno <u>Al</u> , <u>Si</u> , <u>Mg</u> blíže nespecifikováno

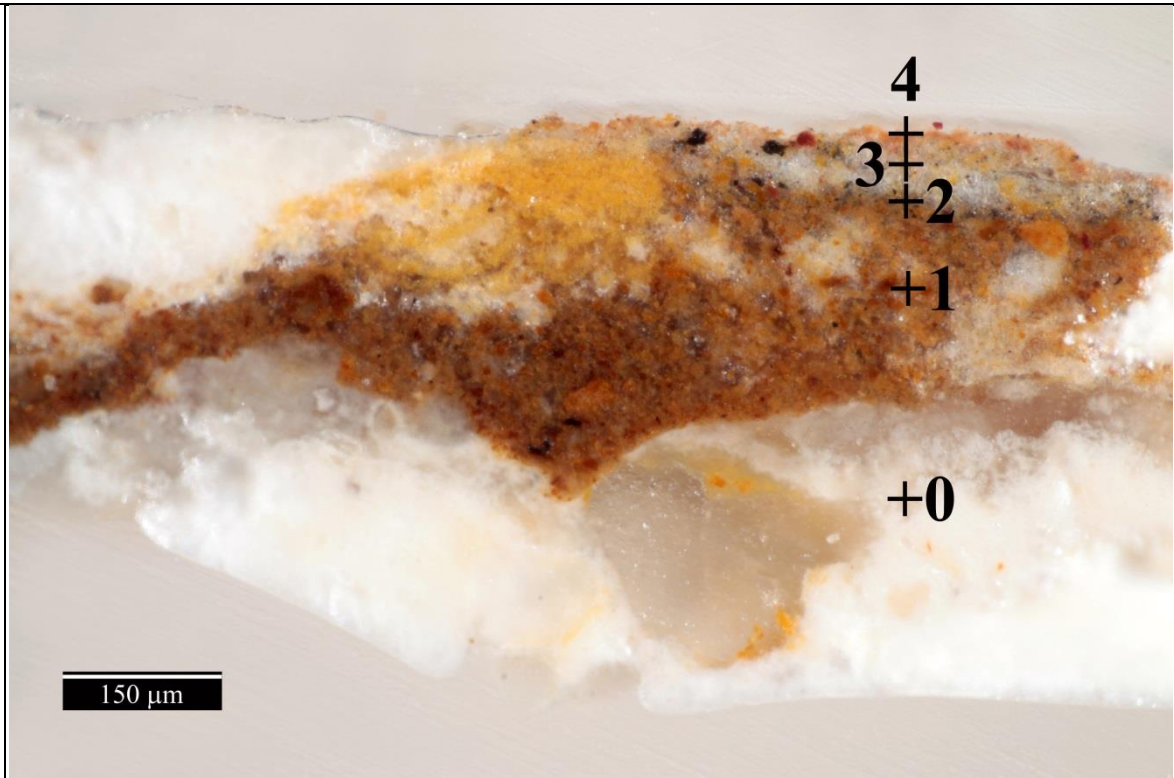
Shrnutí:

Vzorek sestává z omítky (vrstva 0) a barevných vrstev nebo vrstev zpracovaných pozlacovačskými technikami (1-6).

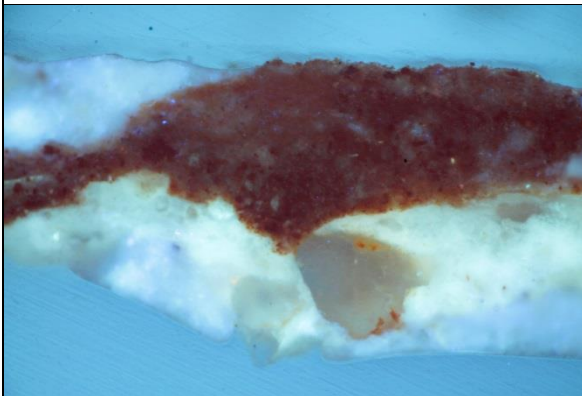
Omítka obsahuje křemičitý písek. Vzhledem k malé velikosti vzorku nelze jednoznačně určit pojivo omítky. Pojivo obsahuje bílé vzdušné vápno nebo bílé vzdušné vápno s malou příměsí uhličitanu hořečnatého.

Na povrchu omítky byla nejprve zaznamenána šedá vrstva 1 s uhličitánem vápenatým, probarvená uhlikatou černí, okrem a zřejmě umělým ultramarínem. Vzhledem k předpokladu přítomnosti umělého ultramarínu se lze domnívat, že vrstva pravděpodobně nevznikla dříve než v roce cca 1832. Následuje okrová vrstva 2 probarvená okrem a olovnatými pigmenty. Další oranžovo-žlutá vrstva 3 s olovnatými pigmenty, neapolskou, chromovou žlutí, barytem a rumělkou je zřejmě s okrovou vrstvou 2 podkladem pro zlatý plátek (vrstva 4). Zlacení je posléze opakováno s práškovou bronzí (šupiny mědi s malým množstvím zinku, vrstva 6) s podkladem nejasné barevnosti (vrstva 5) s uhličitánem vápenatým, okrem, olovnatými pigmenty a barytem.

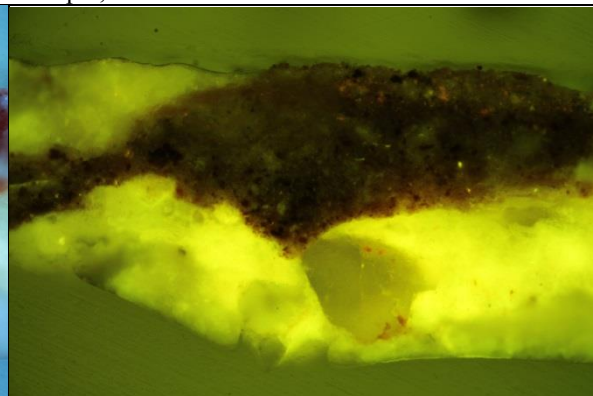
VZOREK 8735

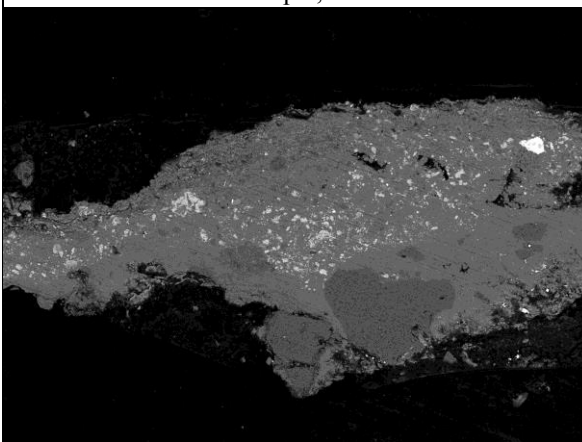
Obr. 8 Světelná mikroskopie, bílé světlo.

Obr. 9 Světelná mikroskopie, UV záření.

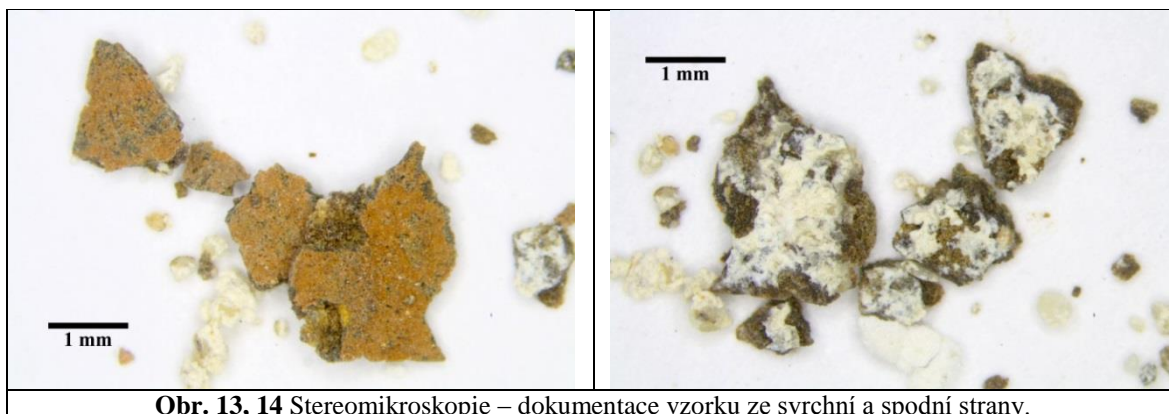
Obr. 10 Světelná mikroskopie, modré světlo.

Obr. 11 Elektronová mikroskopie BSE.

Obr. 12 Místo odběru vzorku, detail.

Obr. 13, 14 Stereomikroskopie – dokumentace vzorku ze svrchní a spodní strany.

Tab. 3: Výsledky mikroskopického průřezu, vzorek 8735.

Číslo vrstvy	Popis vrstvy, světelná mikroskopie	Složení vrstvy – elektronová mikroskopie s prvkovou analýzou (SEM/EDX)
4.	oranžovo-červená vrstva	<u>Si</u> , <u>Fe</u> , <u>Al</u> , Ca (S, Cl, Ti, K, Zn, Cu, P, Cl): železitá červeň a okr, zřejmě hlinitokřemičitany, částice <u>Si</u> , Cu, Zn, Al (Ni, Fe) blíže nespecifikovány
3.?	světlá vrstva	<u>Ca</u> , S (Fe, Si, Al, Mg, K): síran vápenatý, nelze vyloučit malé množství uhličitanu vápenatého, ojediněle baryt, okr, čerň na bázi uhlíku
2.	tenká šedá vrstva, může se jednat o nečistoty	vrstva neanalyzována
1.	hnědo-okrová vrstva	<u>Ca</u> , S (Fe, Si, Al, Na, Mg, Mn): síran vápenatý, zřejmě malé množství uhličitanu vápenatého, ojediněle baryt, siena, nelze vyloučit okr
0.	vrstva s většími zrny, zřejmě omítka	Mezizrnný prostor/pojivo <u>Ca</u> , S (Si, Al, Na, Mg): uhličitan vápenatý, méně síran vápenatý Plnivem: <u>Si</u> křemenná/silikátová zrna, u některých zrn okrové oxidy železa – není zřejmé, zda se jedná o součást zrn

Shrnutí:

Vzorek je složen z bílé vrstvy s relativně většími zrny, zřejmě povrchem omítky (vrstva 0) a barevných vrstev.

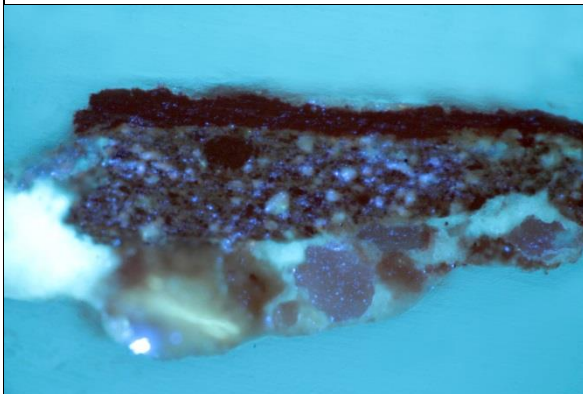
Pojivo předpokládané omítky (vrstva 0) obsahuje uhličitan vápenatý, dále síran vápenatý. Může se jednat o sulfatizovaný uhličitan vápenatý, například bílé vzdušné vápno. Nelze však vyloučit použití sádry. Plnivem jsou křemenná zrna. Velikost vrstvy není dostatečná k přesné specifikaci.

Na předpokládané omítce byla nejprve zaznamenána silná okrová vrstva 1 se síranem vápenatým a sienou. Vrstva ojediněle obsahuje baryt, zřejmě tedy nevznikla dříve než v letech 1810–1820. Je dobře propojená s předpokládanou omítkou. Následuje tenká šedá vrstva 2, u které není jednoznačné, zda se nejedná o vrstvu nečistot. Na této vrstvě se nachází světlá vrstva 3 s okrem. Na povrchu se nachází tenká okrovo-oranžová vrstva 4, obsahující hlinitokřemičitany, železité pigmenty a blíže nespecifikované částice s prvkovým složením Si, Cu, Zn, Al (Ni, Fe).

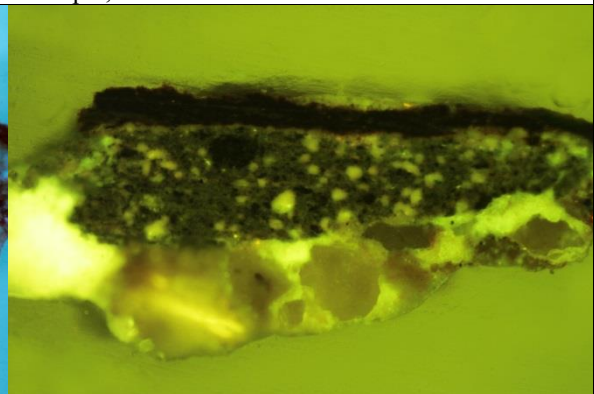
VZOREK 8736

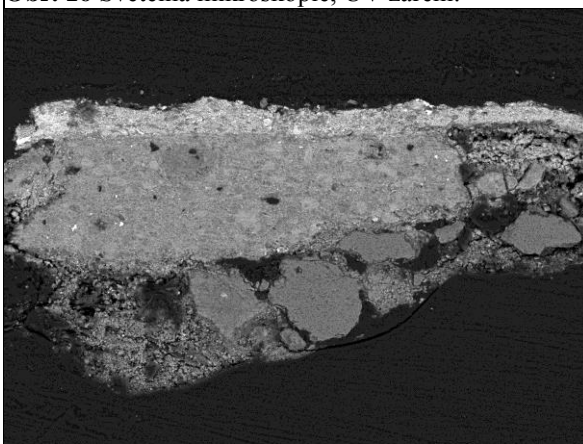
Obr. 15 Světelná mikroskopie, bílé světlo.

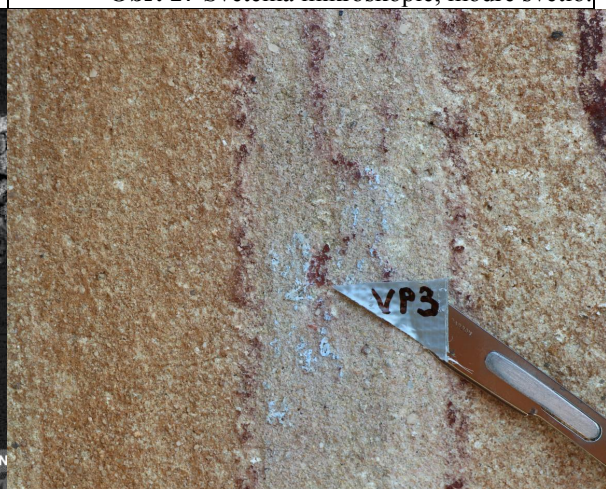
Obr. 16 Světelná mikroskopie, UV záření.

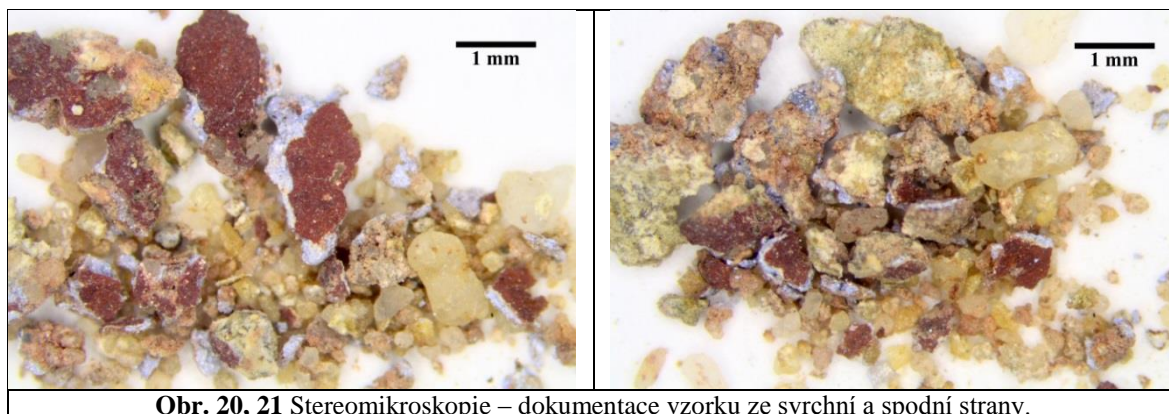
Obr. 17 Světelná mikroskopie, modré světlo.

Obr. 18 Elektronová mikroskopie BSE.

Obr. 19 Lokalizace místo odběru vzorku, detail.

Tab. 4: Výsledky mikroskopického průzkumu, vzorek 8736.

Číslo vrstvy	Popis vrstvy, světelná mikroskopie	Složení vrstvy – elektronová mikroskopie s prvkovou analýzou (SEM/EDX)
6.	zřejmě fragment bílé vrstvy	<u>Ba</u> , <u>S</u> (Fe, Si, Ca): barytová běloba
5.	červená vrstva	<u>Fe</u> , <u>Ca</u> , <u>S</u> (Si, Al, Cl, Ti, P, Zn, K): umělá železitá červeň, síran a uhličitan vápenatý, silikáty, zřejmě titanová běloba, v jednom místě na povrchu bílý/světlý fragment s barytem
4.	tenká světlá/běžová vrstva	<u>Ti</u> , <u>Ca</u> , <u>S</u> (Fe, Si, Na, Cl, P): titanová běloba, železitá červeň, síran vápenatý, nelze vyloučit malé množství uhličitanu vápenatého, nelze vyloučit okr, kostní čerň v černých částicích, které dále obsahují síran vápenatý a zřejmě také uhličitan vápenatý, ojedinělé černé částice <u>C</u>
3.	modrá vrstva s modrými a bílými částicemi, fragmenty	<u>Ti</u> (Al, Co, Si, P, S): titanová běloba, kobaltová modř, ojediněle baryt
2.	modrá vrstva s černými/tmavými, bílými a modrými částicemi	<u>Ca</u> , <u>S</u> , <u>Ti</u> (Al, Co, P, Na): titanová běloba, zřejmě malé množství uhličitanu vápenatého, kobaltová modř, černé částice obsahují zejména síran vápenatý, čerň na bázi uhlíku, ojediněle baryt, síran vápenatý
1.?	zřejmě růžovo-žlutá vrstva	vrstva nezaznamenána
0.	narůžovělá až okrová vrstva s většími zrny, zřejmě omítka	<u>Mezizrnny prostor/pojivo</u> <u>Ca</u> , <u>S</u> (Si, Al, Na): síran vápenatý, méně uhličitan vápenatý <u>Plnivo</u> : <u>Si</u> křemenná zrna, zřejmě zrna sádrovce

Shrnutí:

Vzorek je složen ze světle růžové vrstvy s většími zrny, zřejmě povrchem omítky (vrstva 0) a barevných vrstev.

Pojivo předpokládané omítky obsahuje dominantně síran vápenatý. Plnivo obsahuje křemenná zrna a malé množství zrn síranu vápenatého. Velikost vrstvy není dostatečná k přesnější specifikaci.

Z průzkumu nábrusu není jednoznačné, zda se na předpokládané omítce nachází fragmenty růžovo-žluté vrstvy 1, která byla zřejmě zaznamenána stereoskopickým mikroskopem na kusovém vzorku. Následuje silná modro-šedá vrstva 2 s kobaltovou modří, titanovou bělobou, síranem vápenatým a blíže nespecifikovanými černými částicemi složenými ze síry, vápníku a malého množství fosforu. Vzhledem k tmavé barevnosti těchto částic lze předpokládat, že obsahují kostní čerň, nelze vyloučit ani přítomnost organického barviva nebo uhlikaté černě. Na této vrstvě se místy nachází fragmenty světle modré vrstvy 3 obdobného složení, pouze bez příměsi černých částic. Světle modrá vrstva je tedy probarvena titanovou bělobou a kobaltovou modří. Modré vrstvy zřejmě tvoří souvrství, jsou dobře propojeny. Vzhledem k přítomnosti titanové běloby zřejmě nevznikly dříve než přibližně v roce 1920. Následuje tenká béžová vrstva 4 s titanovou bělobou, síranem vápenatým a příměsí železité červeně a červená vrstva 5 s umělou železitou červení, síranem a uhličitanem vápenatým. Červená vrstva 5 zřejmě obsahuje titanovou bělobu. V jednom místě byl na povrchu vzorku dále zaznamenán fragment se zrny barytu.

ZÁVĚR

Předmětem průzkumu byly vzorky odebrané z nástěnných maleb sv. Vojtěcha a sv. Václava, nacházející se na fasádě Suchardova domu v Nové Pace. Průzkum byl zaměřen na stratigrafii povrchových úprav a jejich materiálové složení. K průzkumu byly využity metody světelné mikroskopie a skenovací elektronové mikroskopie s prvkovou analýzou (SEM/EDX).

Detailní popisy složení a stratigrafie zaznamenaných vrstev jsou uvedeny u snímků nábrusů jednotlivých vzorků v části výsledků průzkumu výše. Na základě průzkumu metodami světelné mikroskopie a skenovací elektronové mikroskopie s prvkovou analýzou (SEM/EDX) byla odvozena přítomnost následujících pigmentů, případně plniv nebo pozlacovačských materiálů vyskytujících se ve vybraných vrstvách¹:

Bílá, průhledná: uhlíčitán vápenatý, baryt (1810-1820), olovnatá běloba, síran vápenatý, titanová běloba (1920)

Žlutá: okr, masikot, neapolská žluť (pravděpodobně 1750-1850), chromová žluť (1815)

Červená: suřík, rumělka, železitá červeň

Modrá: ultramarín zřejmě umělý (1832), kobaltová modř (1802)

Hnědá: siena

Černá: uhlíkatá čern, kostní čern

Pozlacovačské materiály: plátkové zlato, prášková bronz (šupiny mědi s malým množstvím zinku)²

¹ Zdroj literatury k identifikaci, případně orientačnímu časovému zařazení využití pigmentů: Šimůnková E., Bayerová T. Pigmenty. STOP. Praha 2014. ISBN 978-80-86657-17-2.

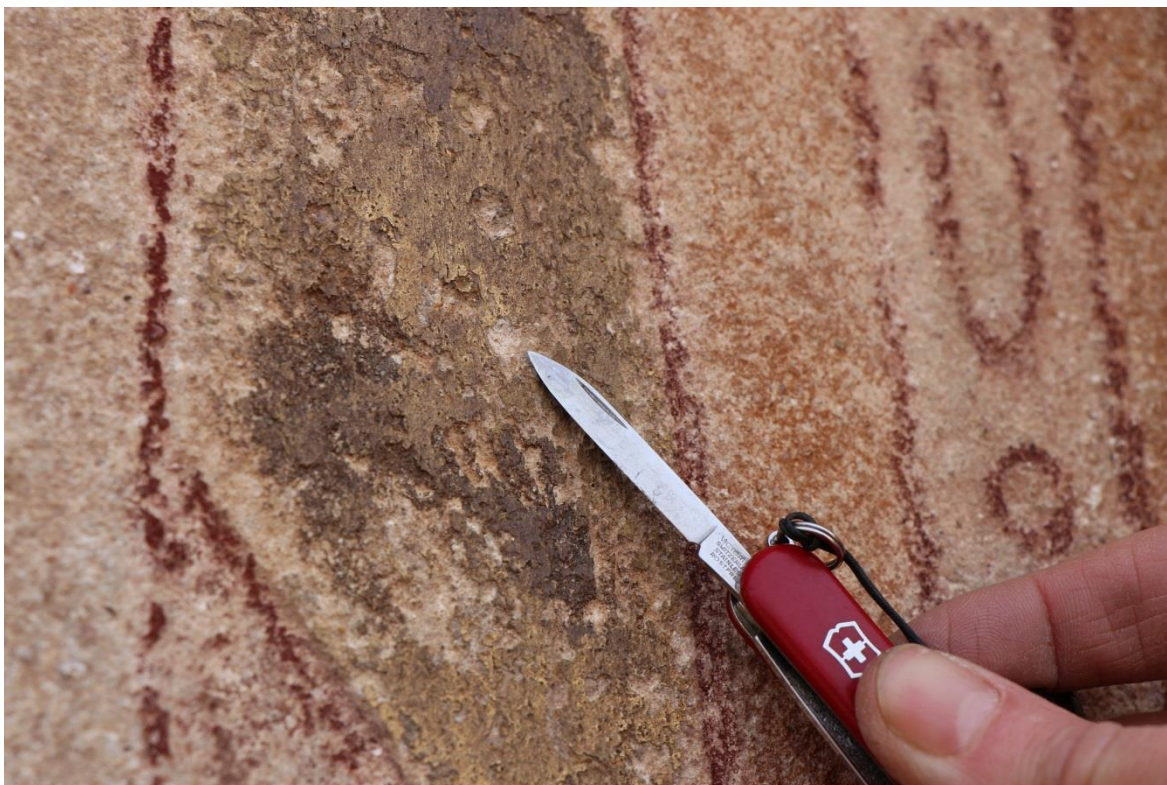
² Losos L. Pozlacování a polychromie. Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0913-9.

PŘÍLOHA – FOTOGRAFICKÁ DOKUMENTACE MÍST ODBĚRŮ VZORKŮ

Autor fotografií a zákresu: R. Rajtářová, A. Beranová

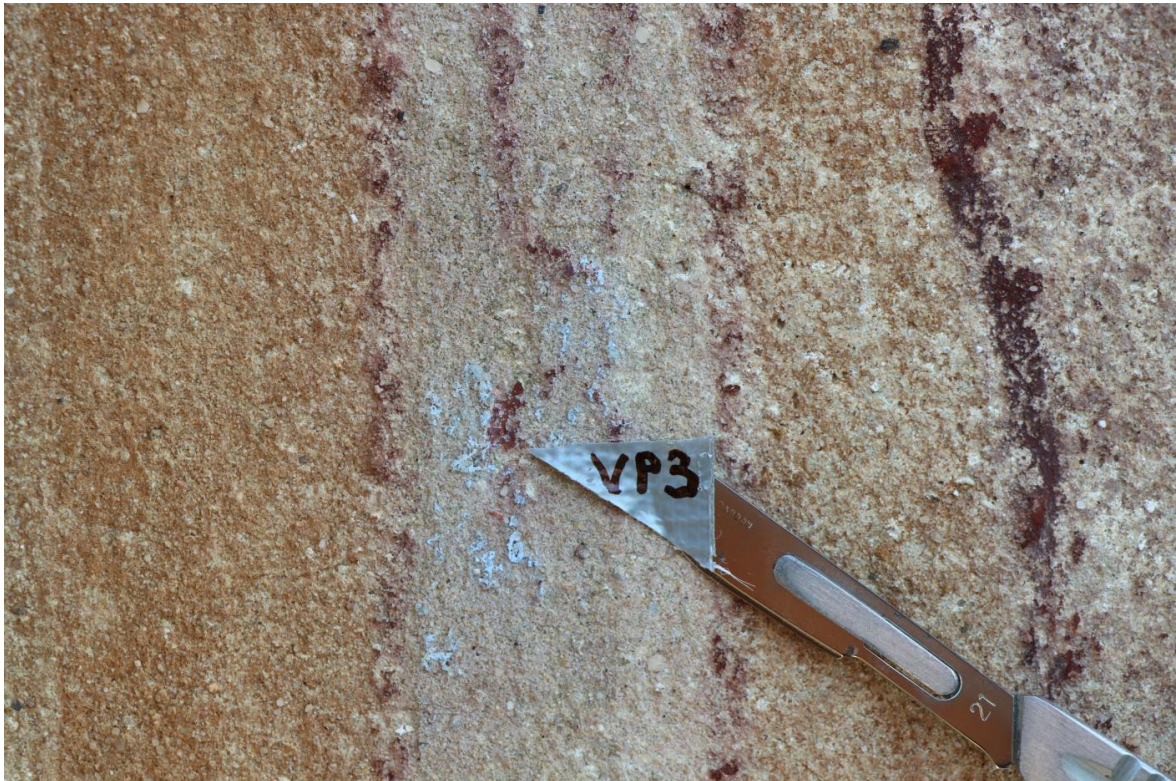
Obr. 22 Lokalizace míst odběrů vzorků 8734 / V1 a 8736 / V3.

Obr. 23 Místo odběru vzorku 8734 / V1, detail.

Obr. 24 Místo odběru vzorku 8736 / V3, detail.

Obr. 25 Místo odběru vzorku 8736 / V3, detail.

Obr. 26 Lokalizace místa odběru vzorku 8735 / V2.

Obr. 27 Místo odběru vzorku 8735 / V2, detail.

Obr. 28 Místo odběru vzorku 8735 / V2, detail.

MĚSTSKÝ ÚŘAD NOVÁ PAKA, 509 24

ODBOR ŠKOLSTVÍ A KULTURY, Dukelské nám. 39

žadatel: **Město Nová Paka, IČ 271888, Dukelské náměstí č.p. 39, 509 01 Nová Paka**

další účastníci řízení:

Č.j. **MUNP/2017/2306/ŠK/HD**
Sp. zn. **MUNP/2017/1152/SK/HD**

V Nové Pace dne:

14. 2. 2017

ROZHODNUTÍ

Městský úřad Nová Paka - odbor školství a kultury, jako věcně a místně příslušný prvoinstanční orgán státní památkové péče podle § 29 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, a ve znění § 17 Vyhlášky Ministerstva vnitra ČR č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností, zahájil podle § 44 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, na základě písemné žádosti ze dne 23. 1. 2017, kterou podalo Město Nová Paka, IČ 271888, zastoupené starostou Mgr. Josefem Coganem, Dukelské náměstí č. p. 39, 509 01 Nová Paka správní řízení ve věci úpravy nemovitosti, která je prohlášenou kulturní památkou zapsanou v Ústředním seznamu kulturních památek ČR:

<i>Obec</i>	Nová Paka
<i>Katastrální území</i>	Nová Paka
<i>Ulice, náměstí, apod. čp.</i>	St. Suchardy č. p. 68
<i>Parcelní číslo</i>	51
<i>Název kulturní památky</i>	muzeum – Suchardův dům
<i>Číslo USKP ČR</i>	26864/6-1296

Po provedení obhlídky předmětné nemovité kulturní památky a po písemném vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Jaroměřích - Josefov vydává správní orgán státní památkové péče podle ustanovení § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, toto

z á v a z n é s t a n o v í s k o :

restaurování sgrafitové výzdoby – sv. Václava, sv. Vojtěcha a sv. Božetěcha na fasádě muzea Nová Paka Suchardův dům

Restaurování uvedené nemovité kulturní památky je podle § 14 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a v souladu s ustanovením § 68 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

Přípustné při splnění těchto podmínek:

1. Restaurování smí provádět pouze restaurátor s příslušným povolením Ministerstva kultury ČR pro restaurování nástěnných maleb a figurálních sgrafit.
2. Restaurátorské práce budou probíhat dle navrhovaného postupu, restaurátorského záměru zpracovaného – MgA. Z. Wichterlovou z fakulty restaurování Univerzity Pardubice, vypracovaný v Hostimi dne 25. 1. 2017
 - restaurátorský a chemickotechnologický průzkum
 - uměleckohistorická rešerše
 - čištění povrchu od depozitů
 - redukce nevhodných druhotných vrstev (pozůstatků od restaurátorských zásahů)
 - injektáž dutin vápenným groutem, dle velikosti dutiny modifikovaným vhodným plnivem; v kombinaci s tlakováním
 - strukturální zpevnění omítek hloubkové i povrchové (prostředek na bázi etylsilikátu, případně v kombinaci s Calosilem)
 - fixáž barevné vrstvy
 - odstranění tmelů, které nevyhovují technicky (soudržnost a přilnavost) a esteticky (struktura, návaznost
 - návrh rekonstrukcí
 - doplnění omítek vápennou maltou a rekonstrukce dle schválených návrhů
 - zlacení pozadí figur na mixtion pravým plátkovým zlatem
 - patina zlata do vybrané úrovně
 - retuš minerálními pigmenty
 - velmi slabá hydrofobizace
3. Jestliže nový restaurátorský průzkum zjistí nové skutečnosti, které budou měnit charakter současně navrženého záměru restaurování, bude vypracován nový zpřesněný restaurátorský záměr, který bude posouzen v novém správní řízení.
4. Bude vypracována závěrečná restaurátorská zpráva. Jedno pare závěrečné restaurátorské zprávy v tištěné podobě, včetně digitální verze na nosiči CD nebo DVD, bude předáno NPÚ, ú. o. p v Josefově a MěÚ Nová Paka, odboru školství a kultury, k archivaci nejpozději třicet dní od ukončení restaurátorských prací. Součástí závěrečné restaurátorské zprávy bude i podrobná grafická dokumentace stavu originálu (zákres a rozdělení případných mladších a starších restaurátorských i nerestaurátorských doplňků, lokalizování nadměrných prasklin a mechanických poškození, zákres nahrazených částí), přiložená fotodokumentace bude zhotovena na fotografický papír, jednotlivé fotografie budou o rozměrech alespoň 10 x 15 cm.

O D Ů V O D N Ě N Í

Výše uvedené podmínky splňují zásady památkové péče pro restaurování kulturních památek, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi.

Správní orgán státní památkové péče, kterým je odbor školství a kultury Městského úřadu v Nové Pace, obdržel dne 23. 1. 2017 písemnou žádost Města Nové Paky, IČ 271888, Dukelské náměstí č.p. 39, Nová Paka v zastoupení starosty Mgr. Josefa Cogana o vydání závazného stanoviska k restaurování sgrafitové výzdoby – sv. Václava, sv. Vojtěcha a sv. Božetěcha na fasádě muzea Nová Paka. K žádosti je přiložen restaurátorský záměr „sgrafitové výzdoby – sv. Václava, sv. Vojtěcha a sv. Božetěcha na fasádě muzea Nová Paka za FR, Univerzita Pardubice: MgA Zuzana Wichterlová, Atelier restaurování a konzervace nástěnné malby a sgrafita, zwichterlova@email.cz, 603530234, licence MK ČR č.j. 7031/96, 48427/2015, datum v Hostimi dne 25. 1. 2017. Tímto dnem bylo podle § 44 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád zahájeno správní řízení, což bylo účastníkům řízení oznámeno přípisem č.j. MUNP/2017/1476/ŠK/HD ze dne 30. 1. 2017. V souladu s ustanovením § 38 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. (správní řád) bylo účastníkům řízení umožněno nahlédnout do spisového materiálu a uplatnit své připomínky a náměty k uvedenému předmětu řízení. V souladu s ustanovením § 15 odst. 4 správního řádu správní orgán určil oprávněnou úřední osobu a dálkovým přístupem do evidence kulturních památek v internetové aplikaci MonumNet si ověřil předmětné stavby za kulturní památku, čímž si ověřil vlastní příslušnost k řízení.

Po zkompletování spisového materiálu správní orgán vyrozuměl účastníka řízení o skončení dokazování a v souladu s ustanovením § 36 odst. 3 mu umožnil seznámit se s podklady pro vydání závazného stanoviska. Účastník řízení svého práva nevyužil.

V souladu s ustanovením § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, byla doručená žádost postoupena k vydání písemného vyjádření Národnímu památkovému ústavu, územnímu odbornému pracovišti v Josefově, které je nezbytným podkladem pro vydání závazného stanoviska k restaurátorskému zásahu. Toto vyjádření bylo vydáno dne 8. 2. 2017 pod zn. NPÚ-362/8257/2017/ Mgr. art., Bc. Táňa Šlězová a správnímu orgánu doručeno dne 10. 2. 2017, datovou schránkou. Toto písemné vyjádření obsahuje doporučení, při jejichž dodržení je provedení požadovaných prací v souladu se zájmy památkové péče. Správní orgán státní památkové péče toto písemné vyjádření NPÚ hodnotil ve smyslu volného hodnocení důkazů, zkoumal jeho obsah z hlediska souladu s právními předpisy a se skutečnostmi, jež jsou správnímu orgánu známy a plně se s jeho závěry ztotožnil a zohlednil je bez výjimky ve výroku tohoto závazného stanoviska.

Současný stav výše uvedené památky je v zanedbaném stavu, který si vyžaduje provedení kvalifikovaného restaurátorského zásahu, tj. že sondy budou realizovány v partiích, kde nezasáhnou do kresebné kompozice námětu, k čištění povrchu bude použito suchých metod, pro fixáž barevné vrstvy bude použito restaurátorských přípravků na bázi akrylátových pryskyřic či disperzí, doplnění chybějících částí sgrafit (tmelení defektů) bude prováděno restaurátorskou maltovinou, rekonstrukce zlacení bude realizována s důrazem na uchování historické autentičnosti, barevná retuš bude provedena v jednotném vizuálním charakteru, který se co nejvíce přibližuje originálu.

Neorenesanční budova muzea, bývalý dům sochařské rodiny Suchardů, patří k typické ukázce reprezentační městské zástavby z období neoslohů konce 19. a počátku 20. století. Stavba je dominantní svou vnější fasádou, která je bohatě zdobená sgrafitovou výzdobou, sochařskými prvky a architektonickým členěním. Jedná se též o cenný prvek historické urbanistické struktury města.

Budovu nechal postavit roku 1896 sochař a řezbář Antonín Sucharda se svou ženou Annou. Architektonický návrh vily zpracoval architekt Otakar Wolf v letech 1893 – 95. Valná část bohaté vnější výzdoby fasád byla realizována přímo členy Suchardovy rodiny. Sgrafitová výzdoba byla realizována podle návrhů M. Alše. Na fasádách však najdeme nejen čistě sgrafitové realizace (proškrabávané sgrafito s vrchním světlým intonacem bianco a spodním černě pigmentovaným intonacem collorito), ale také sgrafito kolorované (technologie kolorování vrchní sgrafitové vrstvy intonaca bianco), nebo přímo freskovou malbu.

Sgrafitová výzdoba byla obnovována v roce 1972, kdy došlo k plošnému otlučení a nové rekonstrukci drtivě většiny výzdoby. Další známé restaurování celé fasády proběhlo v roce 2001. Současný stav předmětné sgrafitové výzdoby pláště kulturní památky je zhoršený, tedy vyžaduje provedení kvalifikovaného restaurátorského zásahu. Stav obrazových polí se sv. Václavem a Vojtěchem je výrazně zhoršený. Na obou kolorovaných sgrafitech sledujeme výrazné úbytky vrchní malířské kolorovací vrstvy. Ta je výrazně smytá a setřelá povětrnostními vlivy. Barevné vrstvy na mnoha místech zcela chybí, detaily kresby jsou tak znečitelněné, a to zejména ve spodních partiích figur. Stav omítkových vrstev je rovněž silně zhoršený.

Zejména na poli se sv. Vojtěchem se omítka znatelně odlupuje od podkladu v mohutném puchýři v oblasti hrudi, který hrozí odpadnutím. Stav soudržnosti omítek bude zřejmě oslabený i v dalších partiích. Na obou sgrafitech se nacházejí větší či menší druhotné vysprávky, které jsou v současnosti vizuálně již částečně rušivé. Velké plomby jsou evidentní na postavě sv. Václava. Pozadí obou postav a některé atributy byly při posledním restaurování pojaty rekonstruováním metalovým zlacením, které je v současnosti zcela zčernalé. Obrazové pole s výjevem s opatem Božetěchem se jeví v mnohem lepším stavu dochování. Není však zřejmé, nakolik se jedná o původní sgrafito nebo o rekonstrukci z restaurování v roce 1972.

Správní orgán státní památkové péče v průběhu správního řízení posuzoval předloženou žádost z hlediska jejího souladu s platnými právními předpisy a nařízeními, jakož i z hlediska jejího souladu se zájmy orgánů státní památkové péče. V průběhu řízení došel k závěru, že restaurování sgrafitové výzdoby – sv. Václava, sv. Vojtěcha a sv. Božetěcha na fasádě muzea Nová Paka je z důvodu jejího poškození nutným krokem k záchraně uměleckých hodnot, místního významu plastiky a výrazu způsobu života a lidských hodnot předchozích generací.

Zahájení restaurátorských prací bude minimálně s týdenním předstihem oznámeno NPÚ, ÚOP v Josefově, který bude zván rovněž na kontrolní dny svolávané v průběhu obnovy. Počáteční kontrolní den bude proveden po vyhodnocení restaurátorského průzkumu. Správní orgán současně uložil podmínku pro oznámení ukončení restaurátorských prací. Tato podmínka vyplývá z obecných zásad správních řízení, kdy správní orgán, který vydal povolení k provedení prací, současně provádí i konečné řízení, t.j. tzv. kolaudaci restaurátorských prací. Povinnost oznámit ukončení restaurování vlastníkem kulturní památky vyplývá z platných právních vztahů, kdy partnerem pro jednání se správním orgánem je účastník řízení, kterému bylo vydáno rozhodnutí o restaurování, t.j. v tomto případě vlastník kulturní památky. Tohoto účastníka řízení nemůže nahradit žádná třetí osoba.

Správní orgán státní památkové péče po posouzení všech podkladů a zjištění ve věci restaurování došel k závěru, který je obsažen ve výroku tohoto rozhodnutí. Při posuzování se řídil platnými právními předpisy a nařízeními (zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů; Vyhláška č. 66/1988 Sb. ve znění pozdějších předpisů, kterou se provádí zákon č. 20/1987 Sb.; zákon č. 500/2004 Sb., správní řád) jakož i Listinou základních práv a svobod (čl. 35, odst. 3: „Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem“), která je součástí Ústavy České republiky.

Poučení o odvolání

Proti tomuto rozhodnutí může účastník řízení podle ustanovení § 81 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb. (správní řád) podat odvolání do 15-ti dnů ode dne doručení ke Krajskému úřadu Královéhradeckého kraje, odboru regionálního rozvoje, grantů a dotací, oddělení kultury a památkové péče prostřednictvím odboru školství a kultury Městského úřadu Nová Paka. Odvolání má odkladný účinek.

Podle § 82 odst. 1 správního řádu se lze odvolat proti výrokové části rozhodnutí či jednotlivým výrokům. Odvolání jen proti odůvodnění rozhodnutí je nepřipustné.

Podle § 82 odst. 2 správního řádu musí z odvolání být patrné, kdo je činí, a které věci se týká. Odvolání se podává s potřebným počtem stejnopisů tak, aby jeden stejnopis zůstal správnímu orgánu a aby každý účastník řízení dostal jeden stejnopis.

Mgr. Bohuslav Benč

vedoucí odboru školství a kultury

Obdrží: Město Nová Paka, Dukelské nám. 39, 509 01 Nová Paka

Na vědomí: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Josefově (DS2cy8h6t)
vlastní

Zápis z kontrolního dne

Věc: RESTAUROVÁNÍ SGRAFIT- SV. VÁCLAVA, VOJTĚCHA A BOŽETĚCHA
SUCHARDOVA DOMU V NOVÉ PACE

místo: DETTO

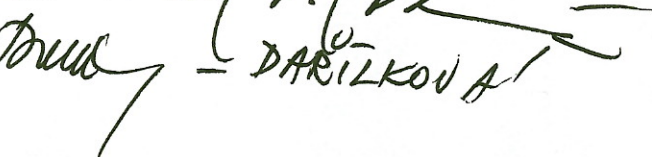
datum: 9. 5. 2017

přítomní:

NTÚ ÚOP JOSEFOV - T. ŠLĚZOVK

FR UPCE HITOMPL - Z. WICHTERLOVA

MĚL NOVÁ ŽAKA - VEDOUČÍ

B. BENČ
DARILKOVÁ

FR UPCE - A. BERANOVA

FR UPCE - R. ZATTAŘOVA

Zápis:

Dnešního dne byla provedena prohlídka sgrafit a
lešení. Restaurátoři provádějí fotodokumentaci a se-
manují se se starými řádky a originálním stavem.
Restaurátoři provádějí průzkumy, zkoušky restaurátoř-
ských postupů a technologií.

Je budou sgrafita dozkoumána, bude zhorigováno
postup restaurování, bude restaurátory výstup rozšíře-
ního průzkumu představen postupem památkové
píči, ^{investora} ideálně na kontrolním dni.

Dále byla na vstupním kontrolním dni konzultována
výsledná prezentace po restaurátorském řádku, předev-
ším míra barevných reducí a případně "oživení" po-
vrchu vápenné vrstvy intonacca sgrafita.

Bylo řešeno, že ideálně by bylo docílit kompromis-
ního řešení z - pouze lokálního restaurování u vyjívaa
sv. Božetěcha, u sv. Václava a sv. Vojtěcha bude mu-
sed dojít k větší míře reducí s křehká scítatel-

němi vyjívá, ~~to~~ dnes silně ~~rozje~~ smyčích, s deg-
radovaným povrchem.

Cílem by měla být uclena podoba restaurovaných
vyjívá, i s přenatmáními ještě patiny stáří, kde-
na dnes celistvě působí na všech fasádách, ob-
novovaných (rekonstruovaných) v 40. letech 20. stol.

Klasifikováno a odsouhlaseno 12:20 hod.

Stěsová
Mlýnský
Družba
P. P.
A. Prosková
J. Lomá

Zápis z kontrolního dne

Věc: RESTAUROVÁNÍ SGRAFIT - SV. VÁCLAVA, VOJTĚCHA A BOŽETĚCHA,
SUCHARDŮV DŮM V NOVÉ PACE

místo: DETTO

datum: 29.6.2017

přítomní:

NPV ÚOP JOSEFOV - T. ŠZÉŽOVÁ

MEU NOVÁ PAKA - B. BENČ, WOHÁNKOVÁ (V PRŮBĚHU SE OMLUVILI)

FR UPCE LITOMYŠL - Z. WICHTERLOVÁ, A. BERANOVÁ, R. RAJTAŘOVÁ

Zápis:

DNEŠNÍHO DNE BYLY SHLEDNUTY PROBÍHAJÍCÍ RESTAUR.
PRÁCE. NA SV. VÁCLAVOVI A VOJTĚCHOVI BYLO PROVAĐENO
STRUKTURÁLNÍ ZPĚVNOVNĚNÍ, INJEKCE, TĚLENÍ A ZAPOČÁTA
BAREVNÁ RETUS JASNĚ ODVODITELNÝCH PARTIÍ.
RESTAUPÁTOŘI PŘEVĚDĚ REST. PRŮJEKMY, KTERÉ DOLOŽILY
PRAVĚ ZLACENÍ V POZADÍ, KTERÉ BYLO R. 2001 PŘETŘENO
BRONZÍ. DĚLE BYLY ODEBRÁNY DALŠÍ VZORKY NA MALÍŘS-
KOU VRSTVU.

VEŠKERÉ VÝSLEDKY PRŮJEKMU A ZKOUŠEK REST. TECHNOLOGIÍ
BUĐOU UVEDENY V ZÁVĚREČNÝCH REST. ZPRÁVÁCH.

DĚLE BUDE PROVAĐENA RETUS. V PARTIÍCH VÝRAZNĚ DE-
GRADOVANÝCH A NEDOCHOVANÝCH BUDE NUTNĚ KORIGOVAT
REKONSTRUKCI VÝJEVU NA ZÁKLADĚ NEJSTARŠÍ DOKUMENTA-
CE (FOTOGRAFIE), EVENTUÁLNĚ NA ZÁKLADĚ DOCHOVANÝCH
REKONSTRUKCI MINULÝCH RESTAUROVÁNÍ.

BYLO DOHODNUTO, ŽE BUDE DĚLE DOHLEĐÁVANA HISTOR. DOKUMEN-
TACE ZOBRAZUJÍCÍ MALBY PŘED REKONSTRUKCÍ V 70.
LETECH.

DĚLE BYLO DOHODNUTO, ŽE ZLACENÍ POZADÍ BUDE PŘEVĚ-
DĚNO V PLOŠE S PATINOU STĚRY. NA PŘÍŠTÍM KD BUĐOU

PROVEDENY VZORKY ZPŮSOBU ZESTARĚNÍ!

ZLACENÍ BERLY BUDE ŘEŠENO NA PŘÍŠTÍM KD.

DALE BULO DOHODNUTO, ŽE BUDE PROVEDENO BAREVNÉ ZVY-
RAZMENÍ PRAPORŮ.

NA SCĚNĚ SV. BOŽETĚCHA NEBYLY PROVAĐENY DALŠÍ PRÁCE.

DALŠÍ KD BUDE DOHODNUT TELEFONICKY.

Mužný

A. Peramon!

Štěpán!

Štěpán!

Zápis z kontrolního dne

Věc: RESTAUROVÁNÍ SGRAFIT (SV. VÁCLAV, VOJTĚCH, BOŽETĚCH) NA SUCHAR-
DOVĚ DOMĚ V NOVÉ PACE

místo: DETTO

datum: 25.7.2014

přítomní:

NPÚ JOP JOSEFOV - T. ŠLÉZOVÁ

MĚŮ NOVA PAKA, PAM. PĚČE - K. VOHANKOVÁ

FAKULTA RESTAUROVÁNÍ UPCE - Z. WICHTERLOVÁ

ZÁSTUPCE INVESTORA - I. MEČÍŘOVKĚ (V PRŮBĚHU SE

ONLUVILA)

Zápis:

DNEŠNÍHO DNE BYLY SHLEDNUTY POKRAČUJÍCÍ RESTAUR. PRÁČE
NA PŘEDMĚTNÝCH SGRAFITECH.
NA SV. BOŽETĚCHOVI BYLY PROVEDENY ČÁSTEČNĚ RETUŠE.
NA SV. VÁCLAVOVI A VOJTĚCHOVI BYLO PROVEDENO PLOSŇE
ZLACENÍ POŽADÍ, DALE BYLA DOKONČOVÁNA BAREVNÁ RE-
TUŠ. BYLA KONZULTOVÁNA MÍRA DOKONČOVÁNÍ BAREVNÉ
RETUŠE, KDY BYLY SPECIFIKOVÁNY JEŠTĚ PARTIE ~~NA~~
URČENÉ NA DORETUŠOVÁNÍ.
ZÁKLADNÍM BODEM KD BYLA FINÁLNÍ PODoba A PREZENTACE
ZLACENÉHO POŽADÍ. NA KD BYLO PŘEDLOŽENO STANOVISKO
MGR. BENČE (PŘÍLOHOU) K VĚCI. ~~NA~~ NA ZLACENÉ PLOSŚ
BYLY PŘEDVEDENY VZORKY "PATINACE" FORMOU MECHANIC-
KÉHO PRODŘENÍ A FORMOU PŘETŘENÍ LAZURNÍ PATI-
NOU (BAREVNOU). PO KONZULTACI VŠECH DOTČENÝCH STRAN
SE DOSPĚLO K ZÁVĚRU PONECHAT ZLATO BEZ PATINA-
CE "ZESTARĚNÍ". TENTO NÁZOR ZASTÁVAL MĚŮ N. PAKA,
VLASTNÍK - INVESTOR, RESTAURÁTORI. ZÁSTUPCE NPÚ SE S
TÍMTO NÁZOREM NESTOTOŽNIL, ZASTÁVÁ NÁZOR, ŽE BY ZLATO
MĚLO BYT MECHANICKY PRODŘENO (ZESTARĚNO), ABY DOCHO-

KANOST KORESPONDOVALA - POZADÍ S MALBAMI POSTAV SV.
VÁCLAVA A VOJTĚCHA. OBDOBĚ SE ZÁSTUPCE NPÚ VYJÁD
ŘIL UŽ V PÍSEMNĚM VYJÁDŘENÍ PRO VYDÁNÍ ZÁVAZNÉHO
STANOVISKA K RESTAUROVÁNÍ, OVŠEM TATO PODMÍNKA NEBY-
LA ~~RE~~ DO ZÁV. STANOVISKA PŘEBRÁNA MĚSTS. ÚŘADEM.
I PŘES ODLIŠNÝ NÁZOR NPÚ BYLA K PREZENTACI V ZVO-
LENA ZMÍNĚNÁ VARIANTA. ^{ZÁVĚR}

DAUŠÍ SETKÁNÍ BUDE JIŽ KOLAUDAČE A ZÁVĚR. KONTROLNÍ
DEN. TERMÍN BUDE UPŘESNĚN.

Mušný
K. J. J.
Sláma

Vyjádření k restaurování sgrafit na Suchardově domě

Město Nová Paka jako obec 3 typu s rozšířenou působností a přenesenou působností v oblasti památkové péče a současně jako investor nyní probíhající rekonstrukce sgrafit na vnějším plášti Suchardova domu, provedlo v rámci kontrolní činnosti pravidelnou obhlídku již dokončených prací.

U postav Sv. Václava a Sv. Vojtěcha došlo k retuši postav a vyzlacení jejich pozadí plátkovým zlatem. Dne 19. 7. konzultoval vedoucí odboru školství a kultury MěÚ Nová Paka, Mgr. Bohuslav Benč s restaurátory a vedoucí pedagožkou MgA. Zuzanou Wichterlovou stupeň povrchového retušování. Po další konzultaci s externím klimatologem a vedoucím odboru životního prostředí MěÚ Nová Paka Ing. Miroslavem Pyciakem bylo konstatováno:

- Zlacení a nynější barevnost zlata vhodně doplňuje postavy výše zmíněných světců na fasádě.
- Vzorky retuše ukazují, že jejich použití „oslepuje“ zlacení a pokud bude retuš použita, mohla být k obnově primárně použita pouze zlatá barva, která by zdaleka nebyla tak finančně náročná a nezatížila by rozpočet investora.
- Pokud by zástupce NPÚ v Josefově trval na použití retuše, Město Nová Paka by nechalo tuto spornou otázku posoudit externím nezávislým odborníkem v oboru.
- Při hodnocení míry zlacení je nutné brát v úvahu místní klimatické podmínky, sluneční osvit a expozici na západní stranu.
- Při použití retuše mechanickým zásahem do zlacení by se urychlila degradace vrstvy a snížila předpokládaná životnost.

MĚSTSKÝ ÚŘAD NOVÁ PAKA
odbor školství a kultury
509 24 Nová Paka

Mgr. Bohuslav Benč
vedoucí odboru OŠK MěÚ Nová Paka

Nová Paka, 20. 7. 2017

Zápis z kontrolního dne - ZÁVĚREČNÝ KONTROLNÍ DEN

Věc: RESTAUROVÁNÍ SGRAFIT SV. VAČČAVA, VOJTĚCHA A BOŽETĚCHA
NA SUCHARDOVĚ DOME V N. PACE

místo: DETTO

datum: 3.8.2014

přítomní: NPÚ ÚOP JOSEFOV - T. ŠLÉZOVÁ
MEŮ NOVA PAKA - D. BENČ, P. Bouček - místostarosta
VLASTNÍK - I. MEČÍŘOVÁ
RESTAURÁTOR - FAKULTA RESTAUROVÁNÍ UPCE
Z. WICHTERLOVÁ

Zápis:

DNEŠNÍHO DNE BYL VYKONÁN ZÁVĚR. KD S PŘEDÁNÍM
DÍLA. PRÁCE JSOU DOKONČENY BEZ NEDODĚLKŮ A
VAD, DLE ZÁVAZ. STANOVISKA A DOHOD Z KONTROLNÍCH
DNŮ.

RESTAURÁTORŮ DO 30 DNI OD ODEVZDÁNÍ PRÁCE
DODAJÍ ZÁVĚREČNÉ REST. ZPRÁVY - V 1 VYHOTOVENÍ
VLASTNÍKOVÍ, V 1 VYHOTOVENÍ NPÚ ÚOP JOSEFOV.

Šlězová

Migra
P. Bouček
Kouřil
Mach